

rostra

december 1976

nr 50

HALLELUJA!
50 KEER ROSTRA

rostra

blad van de
economische
faculteit

jaargang '76~'77

redactie

Pieter Beemsterboer
Annogreet van Bergen
Kees de Boer
J.G. Lambooy
Herman van Oörschot
Ton van der Peet
Paul Rupert
Hein Vrolijk

adres

Jodenbreestraat 23
Kamer 1324
tel. 5254017
SEF, tel. 5254120

postadres

Jodenbreestraat 23
Kamer 2167
Amsterdam

illustrator

Onno Kraft van Ermel
Andra Picka

Adreswijzigingen moeten
gestuurd worden naar
Studentenadministratie

drukkery

drukkerij Kaal,
Nieuwe Herengracht 61

Er zijn een groot aantal bijzonderheden over deze Rostra op te merken. In de eerste plaats dat dit het vijftigste nummer is, dat van ons fakulteitsblad verschijnt. Helemaal onopgemerkt laten we dit niet voorbij gaan. Een aantal oud-redacteuren blikte terug op hoe Rostra was en beschouwt hoe Rostra nu is. Dat doen ze op de speciaal daarvoor ingerichte feestpagina's.

Feestgeruis ook op de voorpagina, waar oud-redacteuren, redacteuren en kersverse-redacteuren u toedrinken.

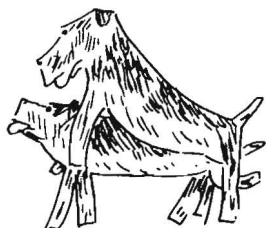
Bijzonder is ook dat dit nummer onder leiding van een grotendeels vernieuwde redactie tot stand is gekomen. Na flink wat nummers trouwe dienst hebben Adri Stam, Bram Pietjouw, Erik Kloosterhuis en Paul van Hal ons verlaten. Namens alle trouwe Rostra-lezers danken wij hen hartelijk voor al het werk dat ze voor Rostra hebben verricht. Het nieuwe redactieteam, dat zich hierbij welkom heet, zal hen node missen, maar hoopt in de loop der tijd al zo door hen te zijn ingewerkt dat het blijft lukken Rostra leesbaar te maken.

Tenslotte kan er opgemerkt worden dat dit de laatste Rostra is, die in 1976 bij u in de bus glijdt. Wij hopen zelfs nog voor de Kerst. Reden voor de redactie om u prettige feestdagen en een goed begin van het nieuwe jaar toe te wensen.

Over de inhoud van deze Rostra kan natuurlijk nog veel meer opgemerkt worden. Maar dat laten we graag over aan onze lezers.

inhoud

Afscheidskollege Prof. De Wolff	Pag. 3
Struktuurnota en intern. arbeidsverd.	Pag. 4
Struktuuronderzoek	Pag. 6
Leestafel	Pag. 8
Propjes	Pag. 9
Rond/uit de Raad	Pag. 9
Ekonomie in het M.O.	Pag. 10
Jubileum	Pag. 12
Rede Joëls	Pag. 14
Goede studie (herstructurering)	Pag. 15
Interview met Neil de Marchi	Pag. 16
Wisseling studie-adviseurschap	Pag. 18
Seminar E.C.G.V.	Pag. 18
Kandidaats(p)raad	Pag. 19
Het woord is aan de minister	Pag. 20
S.E.F. jaarvergadering	Pag. 21
KorROSTRApontentie	Pag. 21

Blij dat
ik rij

AFSCHEIDSCOLLEGE

PROF. DE WOLFF

Op 30 oktober hield prof. de Wolff -al sinds 1946 aan de universiteit verbonden- zijn afscheidscollege. Plaats van handeling: de Aula. Uitdrukkelijk als motief voor afscheid afgewezen: moeilijkheden voortvloeiende uit de invoering van de W.U.B.! Bij wijze van inleiding gaf prof. de Wolff een korte beschrijving van de ontwikkeling die de toepassing van de kwantitatieve methode in de ekonomie heeft doorgemaakt. In het bijzonder de penetratie van de wiskunde in het onderwijsprogramma en de behoefte aan een speciale, op de kwantitatieve problematiek gerichte studierichting illustreren dit proces. In 1963 resulteerde dit alles in de oprichting van de Inter faculteit der Actuariële Wetenschappen en Econometrie.

theorieën der persoonlijke inkomensverdeling

Als onderwerp voor zijn college had prof. de Wolff gekozen voor "De Theorieën der Persoonlijke Inkomensverdeling". Een onderwerp waaraan hij zelf ook een bijdrage heeft geleverd. Duidelijk kwam naar voren, de grote nadruk die prof. de Wolff legt op realiteitsgehalte en empirische toetsbaarheid. Achtereenvolgens werden drie theorieën besproken, die elk op een andere wijze een verklaring trachten te geven voor het vraagstuk van de persoonlijke inkomensverdeling. Allen hebben gemeenschappelijk dat ze -ondanks een soms zeer geavanceerde benadering- een nog verre van bevredigende oplossing geven. Voor de stochastische modellen (waar de verklaring voor het fenomeen uiteindelijk op een toevalsmechanisme berust) geldt de zwaarste kritiek. De empirische verifiëring van hypothesen is nagenoeg

onmogelijk. De modellen bieden bovendien geen enkel houvast bij de analyse van de gevolgen van een beleid dat gericht is op verandering van die inkomensverdeling. Een meer causaal karakter hebben de zgn. "human-capital" theorieën. Verklaring van optredende inkomensverschillen geschiedt hier via verwijzing beschouwing van de 'rentabiliteit' van onderwijs en andere opleidingsvormen voor het individu. Ernstige twijfel werd geuit m.b.t. het realiteitsgehalte van het veronderstelde keuzegedrag van individuen.

De meest vruchtbare theorieën zijn de multifaktor-theorieën. Hierbij wordt getracht om alle persoonlijke sociologische en institutionele factoren, die de inkomensvorming beïnvloeden, systematisch op te sporen, en aan de hand van empirisch materiaal hun resp. bijdragen aan het uiteindelijke resultaat te kwantificeren. De resultaten van enkele gememoreerde onderzoeken bleken voor de hand liggend. Opleiding, milieu en intelligentie als belangrijke verklarende factoren. Van groter belang is dan ook de vooruitgang die gekonstateerd kan worden bij de kwantificering van de onderzochte betrekkingen. De betrouwbaarheid zou nog sterk opgevoerd kunnen worden, indien men bij de analyse gebruik kon maken van de resultaten van zgn. longitudinaal onderzoek -gegevens van een groep personen over zeer lange tijd. Gekombineerd met o.m. een beschrijving van vraag-invloeden kan deze theorie mogelijk een grote verklarende waarde krijgen. Prof. de Wolff betwijfelde overigens of het ooit zal lukken om inkomensvariëaties voor de volle 100% te verklaren. Toevals- en geluksfactoren zullen altijd in het spel blijven bij de inkomensvorming. Een conclusie die voor vele aanwezigen mogelijk de hoop op een rooskleurige toekomst deed herleven.

T.v.d.P.

Uit 'de Maasbode'
van 1-3-1957:

Prof. De Wolff verliet Statistiek

HET was gisteren druk in het „Spinhuis“ aan de Oude Zijds Achterburgwal: prof. dr. P. de Wolff, directeur van het Bureau Statistiek der Gemeente Amsterdam nam afscheid van zijn afdeling, en van vrienden en relaties.

Hij gaat onze stad voorgoed verlaten, om zijn werkterrein te verleggen naar Den Haag, waar hij benoemd is tot directeur van het Centraal Planbureau.

Prof. De Wolff, buitengewoon hoogleraar aan de Amsterdamse gemeentelijke universiteit, doceert wiskunde, economie, econometrie en statistiek. Hij publiceerde in de loop der jaren verschillende artikelen op statistisch, economisch en demografisch gebied, zowel in binnen- als in buitenlandse bladen. Het Bureau Statistiek heeft zich onder zijn leiding dan ook in menig opzicht een faam, ver buiten de stads- en de landsgrenzen verworven.

Het laatste grote werk, waarvan de naam van prof. De Wolff verbonden is, is de Enquête Huisvesting Studerende Amsterdam (1957). Deze enquête telt 47 vragen, alle betrekking hebbend op de woongelegenheden van de studenten.

Zo wordt er o.a. gevraagd of de studenten boek en map ontvragen op hun kamer, of ze een goede mogelijkheid hebben, of ze voor alle mogelijke dingen, zoals gebruik van bad en telefoon, extra geld moeten betalen boven hun vastgestelde huur, en of de studenten bepaalde diensten moeten betalen aan hun verhuurders.

De belangrijkste vraag is die, waarin verzocht wordt naar afdeling van een lijst ka-vereigenschappen een lijst op te stellen, om zodoende een volledig beeld te krijgen van de ideale toestand van eventueel te bouwen studententehuizen.

Uit 'Het Vrije Volk'
van 23-11-1956:

Prof. P. de Wolff directeur van Planbureau

In de komende maanden zullen enkele veranderingen worden gebracht in de leiding van het Centraal Planbureau. Zo kan eervolig de benoeming worden verwacht van prof. dr. P. de Wolff tot directeur.

Prof. De Wolff (45 jaar) is sinds 1947 directeur van het Gemeentelijk Bureau voor Statistiek te Amsterdam en sinds 1933 hoogleraar aan de gemeentelijke universiteit. De directie van het Planbureau bestaat op het ogenblik uit prof. dr. P. L. Polak (directeur; hij is de opvolger van prof. Timbergen) en prof. dr. P. J. Verdoorn, adjunct-directeur.

Sinds dr. W. Drees jr., die de tweede adjunct-directeur was, enige maanden geleden tot directeur van de Rijksbegroting is benoemd, is er een vacature in de leiding van het Planbureau.

Men mag echter verwachten, dat er naast de benoeming van prof. De Wolff, enkele andere verschuivingen in de leiding van het Planbureau zullen plaatsvinden.

Zo is er sprake van, dat prof. Polak, die zijn huidige functie alleen als een tijdelijke heeft gezien, als directeur ontslag zal nemen.

DE STRUCTUURNOTA EN DE INTERNATIONALE ARBEIDSVERDELING

Het doen verschijnen van een structuurnota vereist een zekere moed gezien de hoge mate van ontoegankelijkheid van bedrijfsgegevens en de vaak overdreven geheimzinnigheid daar omheen.

Hoeveel problemen een dergelijke nota nog steeds met zich meebrengt is gebleken. De publikatie van de nota moest zo vaak worden uitgesteld dat velen er aan begonnen te twifelen of die ooit zou plaatsvinden. Het resultaat doet vermoeden dat er bijzonder lang is nagedacht over een zo vaag mogelijke formulering. Deze vaagheid gecombineerd met de macro benadering biedt wel de ruimte voor de richting die men daadwerkelijk uit kan gaan maar dingt nogal wat af van de betekenis van het stuk als "structuurnota" en de moed van de bewindsman in dit verband.

specialisatie

Aangezien Nederland vooraan loopt op het gebied van ontwikkelingssamenwerking is het niet verwonderlijk dat er in de structuurnota het één en ander te lezen valt over de relaties met de derde wereld. Het door de overheid te voeren industrieel beleid is duidelijk geïnspireerd door de Club van Rome en sluit dan ook aan bij de ontwikkeling naar de z.g. optimale internationale arbeidsverdeling die essentieel wordt geacht voor de Nieuwe Internationale Economische Orde. Deze internationale arbeidsverdeling wordt volgens de structuurnota verkregen wanneer specialisatie van productie in de wereld plaats vindt door rekening te houden met "zowel ligging, natuurlijke hulpbronnen, klimaat en dergelijke, als met het bereikte ontwikkelingsniveau en de daarmee samenhangende schaarse verhoudingen van de productiefactoren". De voortgang in de internationale arbeidsverdeling wordt in de nota aangegeven met gegevens van de UNCTAD waaruit blijkt dat het aandeel van de ontwikkelingslanden met een markteconomie voor bepaalde productiegroepen duidelijk gestegen is. Hieronder vallen de bekende arbeidsintensieve producten zoals kleding, leer en schoeisel, bepaalde metaalproducten, houtproducten en andere lichte fabriekaten zoals speelgoed, maar ook de kapitaalintensieve eerste bewerkingen van ertsen tot (ruwe) metalen. Opgemerkt dient hierbij te worden dat de belangrijkste stimulans voor deze laatste produktieactiviteiten de besparingen op de transportkosten zijn geweest.

kopie

Uitgaande van de huidige wereldsituatie is het reeds heel wat, te streven naar een wereldeconomie die een kopie is van een kapitalistisch model waarvan de scherpe kantjes zijn afgeslepen, zoals we die kennen in de meeste rijke geïndustrialiseerde landen. Nog afgezien van de vraag of wat goed is voor het Westen ook goed is voor de Derde Wereld, heeft de realiteit geleerd dat we geen hoge verwachtingen mogen hebben van "issues" en rapporten zoals de "New International Economic Order" en het RIO rapport van de Club van Rome. Ondanks het feit dat we het "First Development Decade" reeds gehad hebben en we al midden in de "Second Development Decade" zitten is er nog niet veel veranderd ten gunste van een betere welvaartsverdeling in de wereld. Wel kan worden geconstateerd dat de economische problemen in de loop van de tijd beter en vooral ook eerlijker worden geformuleerd.

multinationals

In de structuurnota wordt terecht gewezen op de steeds belangrijkere rol van de multinationale ondernemingen in het economisch gebeuren in de wereld. Gesteld wordt dat er een belangrijke taak is weggelegd voor deze ondernemingen teneinde de gewenste internationale arbeidsverdeling te verwezenlijken. Om deze internationale arbeidsverdeling van overheidsweg te bevorderen worden drie mogelijkheden gegeven:

1. Verplaatsing van de gehele produktie door het stichten van een dochteronderneming of het aangaan van een joint-venture met plaatselijke industrieën. De afzet kan daarbij verzorgd worden door het in Nederland gevestigde bedrijf.
2. Produktieonderdelen verplaatsen door deze onderdelen uit te besteden aan een bedrijf in een land met daarvoor gunstige produktievoorwaarden, ofwel door eveneens bij ons te kostbare deelbewerking in het desbetreffende land als z.g. loonveredeling te laten verrichten.
3. Een in Nederland te beëindigen produktie wordt door een bedrijf in een ontwikkelingsland overgenomen zonder dat van deelneming van een Nederlands bedrijf sprake is. Voorzover dat binnen haar mogelijkheden ligt zou de Nederlandse overheid deze overneming kunnen begeleiden. Zodra er in Nederland plannen bestaan de produktie van bepaalde, voor produktie door ontwikkelingslanden aantrekkelijke artikelen te beëindigen of in te krimpen, zou de overheid één of meer ontwikkelingslanden attent kunnen maken op de opkomende mogelijkheid het Nederlandse marktaandeel over te nemen. Waar na aan het desbetreffende land assistentie verleend wordt, opdat de betrokken industrie tijdig een in

prijs en kwaliteit geschikt produkt kan leveren, waarop afnemers van de Nederlandse industrie die alhier een activiteit beëindigt, kunnen overstappen."

nederland

Hetgeen in de punten 1. en 2. naar voren wordt gebracht vindt reeds geruime tijd plaats en heeft geleid tot een gestadige afname van de werkgelegenheid in de arbeidsintensieve bedrijfstakken en onderdelen van bedrijfstakken. 1). Hoewel de afname van deze arbeidsplaatsen in vrijwel alle rijke geïndustrialiseerde landen plaats vindt is deze het sterkst in Nederland. Ook de produktie van de sterkere, meer kapitaalintensieve bedrijfsactiviteiten blijken in Nederland het snelst gestegen. 2). Waarschijnlijk is dit toe te schrijven aan de sterke internationale oriëntatie en de concentratie van het Nederlandse bedrijfsleven, hetgeen mede kan worden verklaard door de relatief kleine binnenlandse markt.

Kijken we naar de door "Fortune" gerangschikte 500 grootste industriële ondernemingen buiten de belangrijkste bezitter van multinationale ondernemingen, de V.S., dan zien we dat Nederland wat het bezit van deze ondernemingen betreft een zevende plaats inneemt na Japan, Engeland, West Duitsland, Frankrijk, Canada en Zweden. Op de lijst van bezitters van de 100 grootste industriële ondernemingen buiten de V.S. neemt Nederland zelfs een vierde plaats in achter West Duitsland, Japan, Frankrijk en Engeland.

De direkte investeringen in ontwikkelingslanden door Nederlandse ondernemingen wordt slechts overtroffen door die uit de V.S., Engeland en Frankrijk. 3).

Van de direkte investeringen die door de rijke landen wordt gedaan in ontwikkelingslanden blijkt een steeds groter deel plaats te vinden in de industrie. De groei van deze investeringen in de industrie hebben in de afgelopen jaren zelfs die in de aardolie-industrie overtroffen. 4).

overbodig

Het stimuleren van het verplaatsen van produktieactiviteiten door de overheid met ontwikkelingsgelden lijkt ons dan ook overbodig. Gezien de huidige werkloosheid is het in goede banen leiden van de afbrokkeling van de werkgelegenheid in de arbeidsintensieve activiteiten belangrijker voor het stimuleren van de internationale solidariteit van de arbeiders. Dit laatste wordt ook in de structuurnota belangrijk geacht om de nieuwe Internationale Economische Orde te bereiken. Het is echter eveneens twijfelachtig of daarvoor ook ontwikkelingsgelden moeten worden aangewend.

Globaal gezien lijkt hetgeen onder punt 3 is gesteld op echte ontwikkelingshulp. Bij nadere beschouwing komt echter de vraag naar voren hoe in de realiteit van het vrije ondernemerschap de aanvang van de productie in het betreffende ontwikkelingsland precies kan worden afgestemd op het beëindigen van de productie in Nederland. Maar ook wanneer dit probleem zou kunnen worden opgelost, zullen de produkten op de Nederlandse markt worden afgezet en zullen daarbij prijs en afzet veilig moeten worden gesteld. Het uiteindelijke resultaat is dan ook weinig verschillend van wat er in de realiteit reeds plaats vindt o.a. ten aanzien van de Confektie waarbij de grote warenhuizen, groot winkelbedrijven en inkoopcombinaties door het beheersen van de markt en het bepalen van prijs en kwaliteit, in feite de gehele bedrijfskolom controleren. 5).

geld

Reeds in de gezamenlijke nota van de ministers van Economische Zaken en van Ontwikkelingssamenwerking die in december 1974 aan de Tweede Kamer werd aangeboden is een aanzet gegeven tot een structuurbeleid met ontwikkelingsdimensie gebaseerd op de "internationale arbeidsverdeling". Erg hard is het in het begin niet gegaan, hetgeen waarschijnlijk toe te schrijven is aan het probleem de "ontwikkelingsdimensie" aan te tonen en de toegenomen mogelijkheden voor de zwakke bedrijven buiten de feitelijke ontwikkelingspot hulp te verkrijgen. Het gevolg was dat het begrip "ontwikkelingsdimensie" steeds ruimer is geïnterpreteerd. Hoewel er meer schot in is gekomen, is van de tweemaal uitgetrokken bedragen van f.35 mln. op de begrotingen van 1975 en 1976 toe nog toe slechts f.22 mln. gecommitteerd, waarvan voor Bruynzeel (houtprodukten) f.5 mln., VLISCO (textiel) f.1 mln., PICUS (houtprodukten) f.1 mln., de K.R.L. (katoen. rayon. linnen.) industrie f.15 mln. en de Tricotage industrie f.0,2 mln. Deze matige belangstelling heeft er toe geleid dat er voor 1977 een lager bedrag van f.10 mln. is uitgetrokken. In dit verband moet ook worden gewezen op de steeds grotere aandrang vanuit het bedrijfsleven tot overheidssteun aan nieuwe geavanceerde productieprocessen die in de filosofie van de internationale arbeidsverdeling passen. Het gaat hier echter om zulke hoge bedragen dat ze niet uit deze ontwikkelingspot kunnen worden gefinancierd.

kanttekening

Ten aanzien van de internationale arbeidsverdeling zoals die zich in de realiteit voltrekt, moeten enkele kanttekeningen worden gemaakt. Het verplaatsen van arbeidsintensieve productieactiviteiten vindt tot nog toe alleen maar plaats naar landen met een "gunstig ondernemingsklimaat". Dit zijn landen die niet alleen arbeid tegen een lage prijs aanbieden maar die ook kosten van de benodigde infrastructuur voor hun rekening nemen en vergaande fiscale faciliteiten verlenen. Van essentieel belang is hierbij dat er voldoende arbeid beschikbaar is die in een westers productiesysteem te-

Gemiddelde jaarlijkse groeipercents van productie en werkgelegenheid voor enkele groepen van industriële activiteiten*

	ontwikkelingslanden		Westerse geïndustrialiseerde landen (incl. Japan)	
	productie	werkgelegenheid	productie	werkgelegenheid
	(1)	(2)	(1)	(2)
textielindustrie	4,6	1,1	3,8	- 0,9
kledingindustrie,				
leder- en schoenindustrie	5,1	4,9	2,4	1,7
productie van basismetale	7,4	5,1	4,6	0,5
machineindustrie en metaalprodukten	10,1	5,6	5,8	2,4
productie van steenkool, aardolie, chemische industrie en rubberprodukten	8,0	4,6	8,7	2,0
totale industrie	6,7	3,4	5,5	1,5

* Productie: periode 1960-1972. Werkgelegenheid: periode 1960-1970.

werk gesteld kan worden en dat er "arbeidsdiscipline" heerst. Het is dan ook niet toevallig dat, zoals in een vorige ROSTRA reeds is opgemerkt, ontwikkelingslanden met een straf regiem hoge ogen gooien. Ook de belangstelling van de multinationale ondernemingen voor de Oost Europese landen kan mede hierdoor worden verklaard. 6). Hoewel de arbeidskosten dus niet de enige verklarende faktor voor het verplaatsen van productieactiviteiten naar lage lonen landen zijn, spelen ze wel degelijk een rol en wel naarmate de productieactiviteiten arbeidsintensiever zijn. 7) In tegenstelling hiermee zijn de door de pers gepubliceerde resultaten van een onlangs gehouden enquête onder de Nederlandse ondernemers door het C.B.S. die suggereren dat de arbeidskosten niet van belang zouden zijn bij het verplaatsen van productieactiviteiten. Dit is eveneens niet in overeenstemming met hetgeen eerder vooral door de ondernemers naar voren is gebracht t.a.v. de sterke loonstijgingen in de afgelopen jaren. Deze zouden n.l. het afbrokkelen van de werkgelegenheid hebben veroorzaakt door o.a. het verplaatsen van de te duur geworden arbeidsintensieve productieactiviteiten. Ten aanzien van dit laatste moet overigens worden opgemerkt dat de verplaatsing van arbeidsintensieve productieactiviteiten reeds lange tijd plaats vindt en sedert de vijftiger jaren geleid heeft tot een gestadige afname van arbeidsplaatsen in de arbeidsintensieve bedrijfs-

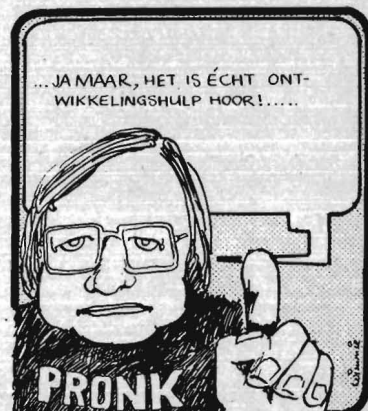
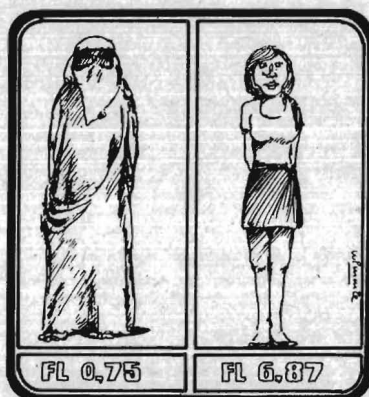
takken en onderdelen van bedrijfstakken. 8). Dit proces is mede het gevolg van de altijd al bestaande grote verschillen tussen lonen en sociale lasten van arme en rijke landen.

wie profiteert ?

Het verplaatsen van productieactiviteiten die, zoals in de structuurnota wordt gesteld, "te kostbaar" zijn voor rijke landen zoals Nederland leidt niet vanzelfsprekend tot verkleining van de welvaartsverschillen tussen rijke en arme landen. De arbeidsintensieven productieactiviteiten die worden afgestoten naar minderontwikkelde gebieden zijn te kostbaar voor de rijke landen omdat ze een te geringe toegevoegde waarde per eenheid arbeid opleveren. Het gevolg daarvan is dat ze worden vervangen door kapitaalintensieve activiteiten die een hogere toegevoegde waarde opleveren en dus een hogere bijdrage tot het nationaal inkomen. Bovendien wordt door de overheersende rol van de multinationale ondernemingen in deze ook nog een stuk inkomen voor de rijke landen uit de verplaatste activiteiten veilig gesteld.

Ook blijkt dat ruim 80 procent van de industriële productie in de derde wereld plaats vindt in slechts 15 landen en dat ongeveer 40 procent van de export van industriële pro-

Verder lezen op pag. 8

STRUCTUURONDERZOEK

HOE GAAT DAT EIGENLIJK ?

Het geven van een antwoord op deze, mij door de redactie gestelde vraag, is om drie redenen niet gemakkelijk.

In de eerste plaats is er geen eenduidig antwoord op deze vraag mogelijk, omdat elk onderzoek weer anders is wat de probleemstelling, de aanpak en de resultaten betreft.

In de tweede plaats omdat ook de formele kaders waarbinnen het onderzoek plaatsvindt, nogal verschillen.

En in de derde plaats omdat ik slechts zeer ten dele uit eigen ervaring kan schrijven en de door de redactie aan mij ter beschikking gestelde tijd wel erg kort was om op grond van documentatie en gesprekken een enigermate volledig beeld te krijgen. Vandaar het uitdrukkelijke voorbehoud: *salve errare et omissione!*

Met dit voorbehoud zal ik in het navolgende trachten enig antwoord te geven op de volgende vragen.

1. Wie neemt het initiatief voor een structuuronderzoek?
2. Hoe luidt de probleemstelling van zulk een onderzoek?
3. Wie bepaalt de verdere opzet en de programmering?
4. Hoe wordt het onderzoek gefinancierd?
5. Wie verricht het onderzoek?
6. Hoe wordt de voortgang en de kwaliteit van het onderzoek bewaakt?
7. Welke is de aard van de aanbevelingen die uit het structuuronderzoek voortkomen?
8. In welke mate worden die aanbevelingen ook daadwerkelijk opgevolgd?

1. Wie neemt het initiatief voor een structuuronderzoek?

Vrijwel steeds ligt het initiatief bij de branchevereniging van de werkgevers. Althans voor zover dit naar buiten blijkt. Binnen de vereniging kan het initiatief ontstaan uit besprekingen van problemen uit de bedrijfstak in het bestuur of op een ledenvergadering, uit adviezen van externe adviseurs of van een eigen verenigingsbureau of uit vragen van vakbondszijde.

Soms ook neemt de overheid het initiatief, in die zin dat in enkele gevallen voor het honoreren van aanvragen voor overheidssteun voor bepaalde problemen uit de bedrijfstak, de overheid als voorwaarde stelt dat een plan voor een structuuronderzoek wordt

ingediend. De ervaring heeft overigens geleerd dat bij dergelijke opgedrongen onderzoeken de motivatie van de werkgevers om daadwerkelijk aan het onderzoek mee te werken, nogal gering is.

2. Hoe luidt de probleemstelling van een structuuronderzoek?

Van een min of meer gestandaardiseerde probleemstelling is geen sprake. Volgens het C.O.P.-verslag 1973 (blz. 19) moet onderscheid worden gemaakt naar aard en problematiek van de bedrijfstak, waarbij als uitersten kunnen worden gezien enerzijds het onderzoek gericht op de bestudering en de aanpak van acute moeilijkheden (het zgn. probleem gerichte onderzoek) en anderzijds het op het perspectief gerichte onderzoek, waarbij het accent ligt op de formulering van strategische maatregelen op lange termijn (het perspectief onderzoek).

Als voorbeeld van een probleemgericht onderzoek kan worden genoemd het structuuronderzoek in het schildersbedrijf, waarin de seizoenwerkloosheid als een van de kernproblemen werd gezien. Van de meeromvattende perspectiefonderzoeken kan het Perspectiefonderzoek in de Confectie-industrie worden genoemd.

Uitdrukkelijk zij daarbij vermeld dat de meeste onderzoeken mengvormen zijn en dat zelfs de uitersten niet uitsluitend het kenmerk van een der genoemde typen heeft. Bij een probleemgericht onderzoek zal men trachten de bestudering en de oplossing van de problemen te plaatsen in een meer algemeen kader van ontwikkelingsverwachtingen, terwijl in een perspectiefonderzoek wel degelijk ook vaak zeer specifieke, actuele problemen aandacht krijgen.

De verschillen in omvang van de probleemstelling (en daarmee van de omvang van het onderzoek) kunnen ook geïllustreerd worden met een paar voorbeelden van de daaraan verbonden kosten. Voor zover mij bekend, heeft het onderzoek bij de non-ferro-gieterijen een aantal jaren geleden nog geen f 100.000,- gekost, terwijl in eerste instantie het onderzoek voor de Bouwnijverheid op f 15.000.000,- is begroot (waarbij inmiddels is vastgesteld dat dit bedrag niet voldoende zal zijn).

3. Wie bepaalt de probleemstelling en de algemene opzet van het onderzoek?

Het ligt voor de hand dat een eerste aanzet hiervoor wordt gegeven door de initiatiefnemer.

Aangezien echter in verreweg de meeste gevallen een overheidssubsidie voor de financiering van het onderzoek wordt gevraagd, is het evenzeer begrijpelijk dat reeds in het allereerste stadium contact wordt gezocht met de subsidiërende instantie. Vroeger was deze het Ministerie van Economische Zaken (eventueel in samenwerking met een of meer andere ministeries), tegenwoordig vindt dit eerste overleg met de NEHEM

plaats.

Meestal wordt dan in overleg met vertegenwoordigers van de NEHEM (vroeger van het Ministerie en van de C.O.P.) de situatie besproken en een plan voorbereid. Ook vertegenwoordigers van de vakbonden worden daarbij ingeschakeld. In dit overleg wordt ook beslist aan welke onderzoekorganen zal worden gevraagd een onderzoeksplan en een bevestiging op te stellen.

De goedkeuring van het plan geschiedde voorheen door Economische Zaken op advies van de C.O.P.

Meestal werd voor die tijd al een begeleidingscommissie gevormd, soms daarna (zie punt 6), maar nu de beoordelende taak aan de NEHEM is overgedragen, wordt steeds voor de definitieve beslissing een dergelijke commissie (nu structuurcommissie genoemd) samengesteld. Deze structuurcommissie adviseert de NEHEM over de ingediende plannen en over de aan te wijzen onderzoekers.

Terwijl vroeger de opdrachten aan de onderzoekers werden gegeven (en dus ook de overheidssubsidie werd ontvangen) door de initiatiefnemende werkgeversorganisatie, is deze rol nu geheel overgenomen door de NEHEM.

4. Hoe wordt het onderzoek gefinancierd?

Een volledige financiering door de brancheorganisatie (waarbij dan uiteraard de gehele procedure via Economische Zaken resp. de NEHEM niet nodig is) komt slechts sporadisch voor. Als voorbeelden hiervan kunnen naar mijn mening gelden het jaren geleden uitgebrachte rapport over de zeescheepvaart en een onderzoek in de betonwareindustrie.

In alle andere gevallen maakt de industrie graag gebruik van de gegeven subsidiëringmogelijkheid.

Tot de voorwaarden voor het verkrijgen van subsidie behoren, naast het verplicht volgen van de voorgeschreven procedures:

- de bepaling dat de industrie ten minste één derde van de kosten voor eigen rekening moet nemen, en
- de bepaling dat het onderzoek ten goede moet komen aan de collectiviteit van de betrokken bedrijven (hetgeen als regel ook een plicht tot publicatie van de resultaten inhoudt) en dat het derhalve niet gericht mag zijn op individuele problemen van afzonderlijke bedrijven.

5. Wie verricht het onderzoek?

Afhankelijk van de aard en de omvang van het onderzoek zal aan een groter of kleiner aantal onderzoekbureaus moeten worden opgedragen bepaalde aspecten of deelgebieden uit het onderzoekplan te verzorgen. Als onderzoeksbureau kunnen worden aangewezen binnenlandse of buitenlandse particuliere organisatiebureaus en marktonderzoekbureaus, universitaire instellingen, e.d.

In een aantal daarvoor in aanmerking komende gevallen wordt hierbij samen- gewerkt met speciaal daarvoor gevormde werkgroepen van vertegenwoordigers uit de industrie zelf, teneinde de realiteitswaarde van de analyse en van de aanbevelingen zo groot mogelijk te maken en ook om de acceptatiebereid- heid te vergroten.

Bij het Perspectiefonderzoek in de Confectieindustrie is op vrij grote schaal van dit werkgroepensysteem gebruik gemaakt.

Naarmate de probleemstelling omvang- rijker en complexer is en daardoor het gehele project in meer deelpro- jecten moet worden opgesplitst, zal de coördinerende en bewakende rol van de hierna te bespreken begelei- dingscommissie of structuurcommissie belangrijker en omvangrijker zijn.

6. Hoe wordt de voortgang en de kwa- liteit van het onderzoek bewaakt?

Deze taak wordt opgedragen aan de be- geleidingscommissie of de structuur- commissie.

Deze commissie, die bestaat uit ver- tegenwoordigers van werkgevers, werk- nemers en C.O.P. of NEHEM. Bij de structuuronderzoekingen die nog volgens de oude regeling zijn opgezet, is een onafhankelijke buitenstaander als voorzitter benoemd. De structuurcom- missies (nieuwe stijl) staan onder leiding van een NEHEM-functionaris. Voor die commissies verzorgt de NEHEM ook het secretariaat.

Bij de bespreking van vraag 3 werd reeds vermeld dat de structuurcommissie ook mede oordeelt over het gehele plan van onderzoek. Dit is - hoewel bij de opzet de deskundigen-inbreng erg groot is - soms geen eenvoudige zaak, zoals wel blijkt uit de kranten- berichten over de moeilijkheden die zijn ontstaan over de programmering van het structuuronderzoek voor de Bouwnijverheid.

De structuur (begeleidings)commissie beoordeelt ook alle door de onderzoe- kers opgestelde rapporten, voorziet deze waar nodig van commentaar en stuurt het onderzoek zo nodig bij.

In het Perspectiefonderzoek voor de Confectieindustrie werden de bedrij- ven regelmatig d.m.v. zogenaamde "Nieuwsbrieven" op de hoogte gehouden van de stand van zaken, terwijl ook de rapporten met commentaar en aanbeve- lingen van de begeleidingscommissie via deze nieuwsbrieven werden verzon- den.

In het confectie-onderzoek deed zich nog een bijzonder probleem voor. Tegen het einde van de eerste fase van het onderzoek steeg het tempo van de verslechtering van de situatie zodanig, dat werkgevers en werknemers een beroep op de overheid moesten doen om ver- sneld te hulp te schieten en niet de eindresultaten van het onderzoek af te wachten. Er is toen een stuurgroep ge- vormd (voor een groot deel bestaande uit mensen die ook in de begeleidings- commissie zaten), die in zes weken tijd een soort "crash-program" heeft opge- steld.

Hieruit zijn de in het vorige nummer van Rostra al genoemde stichtingen Strucon en Wercon voortgekomen. Het bestuur van Strucon heeft de realise- ring van de aanbevelingen van het pers- pectiefonderzoek en van de stuurgroep op zich genomen.

uitspraken over de investeringsrekening

lubbers

'..... iets dat in verband met de Wet op de Investeringsrekening nog- al eens over het hoofd gezien wordt. Het gaat niet alleen om het feit dat investeringen door de investe- ringspremie goedkoper gemaakt wor- den; ook als men geen gulden extra gaat investeren, geldt natuurlijk de investeringspremie, die krijgt men dan voor het bestaande investerings- niveau. Dat betekent dat de omvang van de investeringspremies recht- streeks en volledig de rentabiliteit en de liquiditeit van de ondernemin- gen verbetert.

Het macro-economisch beleid is dus gericht op investeringsbevordering en rendementsverbetering in nauwe samenhang met een beheersing van de collectieve uitgaven en de arbeids- kostenontwikkeling'. Minister Lubbers in zijn rede voor de metaal-werkgevers dd. 4 november '76.

u.n.o.

'Een investering baseer je niet al- leen op een premie maar op rende- mentsverwachtingen. En die zijn weer afhankelijk van je toekomstbeeld. Bijvoorbeeld het geloof of er een markt is voor de producten die je verkopen wil. Als de winstverwach- tingen en de afzetverwachtingen niet zo rooskleurig zijn, dan stag-

neren de investeringen. Dat kunnen we nu allemaal zien. Er zijn situa- ties waarin de balans van voor- en nadelen om te investeren bijna in evenwicht is. Dan kan een premie de doorslag geven, maar die situa- tie zal zich weinig voordoen. Een premie kan nooit stagnatie wegne- men.'

Dr. G. de Jong van het UNO.

a.b.n.

'De winstontwikkeling kan nog zo fraai zijn, maar wanneer een onderne- mer te kampen heeft met slechte af- zetverwachtingen en een onderbezet productie-apparaat, dan zal hij er niet over piekeren te gaan uitbrei- den'.

'Zelfs al zou de regering er met de meest efficiënte middelen in slagen de bedrijfswinsten omhoog te zwiëpen en de expansiebereidheid van de on- dernemer tot grote hoogte op te voeren, dan nog zal de aanwezigheid van structurele overcapaciteit de expansie-activiteit van de onderne- mer tot een minimum beperken. Een beleid dat alleen een verbetering van de winstpositie van het bedrijfs- leven beoogt, om de investeringsac- tiviteit te stimuleren, is volstrekt onvoldoende.'

Dr. J.G. Post, directeur van de af- deling voor economisch onderzoek van de A.B.N.

7. Welke is de aard van de aanbevelin- gen die uit het structuuronderzoek voortkomen?

Eerst iets over de aard van de rappor- ten die door de onderzoekers worden uitgebracht.

Deze zijn ruwweg te verdelen in de vol- gende categorieën:

- voorspellingen of verwachtingen met betrekking tot afzet marktont- wikkelingen, technologische ontwik- kelingen of ontwikkelingen op de arbeidsmarkt;
- de toepassing van modellen met be- hulp waarvan sectorsgewijze of be- drijfgewijze kan worden nagere- kend tot welke knelpunten of oplos- singen bepaalde beslissingen lei- den;
- zuiver beschrijvende rapporten, die bepaalde aspecten van de hui- dige situatie analyseren;
- concrete aanbevelingen met betrek- king tot door de bedrijven, de bedrijfstak of de overheid te ne- men maatregelen, vrijwel steeds onderbouwd met beschouwingen als onder a. t/m c. bedoeld.

Vooraf de onder a. t/m c. genoemde rap- porten hebben nogal eens een wat te- leurstellende indruk op de industrie gemaakt, omdat de vertaling naar be- leidsmaatregelen soms erg moeilijk was.

Maar ook de onder d. bedoelde maatre- gelen waren niet altijd in zodanig ope- rationele termen gegoten, dat zij de industrie voldoende aanspraken.

Op de begeleidingscommissie of op de branche-organisatie komt dan een be- langrijke vertaal- en implementatie- taak te rusten, die soms verre van eenvoudig is.

Wat de aard van de concrete aanbeve- lingen betreft, moge worden volstaan met de opsomming van enige - zeer uiteenlopende - aanduidingen. Geïnteresseerden wil ik verwijzen naar bijlage 8 van de Memorie van Toelich- ting bij de begroting van het Ministe- rie van Economische Zaken voor het jaar 1975.

Hier dan enige voorbeelden:

- totstandbrengen van bedrijfsconcentraties of andere (minder vergaan- de) samenwerkingsvormen;
- maatregelen ter verbetering van het management;
- exportbevordering;
- efficiencybevorderende maatregelen;
- instellen van een centraal orgaan in de bedrijfstak voor bijv. orga- nisatieadviezen, marktonderzoek, inkoop, technologische ontwikkeling, toepassing van de eerder gememoreer- de beslissingsmodellen, e.d.

8. In welke mate worden de aanbevelingen ook daadwerkelijk opgevolgd?

Hoewel er zeker voorbeelden te noemen zijn van voortgezette activiteiten na het beëindigen van een structuuronderzoek (zoals: de meubelindustrie, de groothandel en exporthandel in groente en fruit, de confectieindustrie) moet toch worden geconstateerd dat de werkelijk zichtbare resultaten en vervolgvakactiviteiten weinig spectaculair zijn.

Het is dan ook geen wonder dat er meermalen beschouwingen in de pers naar voren kwamen over het geldverspillende karakter van de structuuronderzoekingen.

Hierbij zijn echter twee kanttekeningen te maken.

In de eerste plaats dient men te bedenken dat ook al is er naar buiten toe waarneembaar niet veel met de resultaten van het onderzoek gebeurd in de vorm van collectieve activiteiten, veel individuele bedrijven met de gegevens die het onderzoek heeft opge-

leverd, wel degelijk rekening houden bij de bepaling van hun bedrijfsbeleid. De omvang van dit nuttig effect laat zich echter moeilijk schatten.

In de tweede plaats kan worden geconstateerd dat de overheid het niet heeft gelaten bij de constatering van de teleurstellende resultaten. Deze constatering is integendeel een van de aanleidingen geweest voor de oprichting van de NEHEM, die niet alleen een taak heeft bij de formulering van onderzoekopdrachten en de bewaking van de uitvoering daarvan, maar die daarnaast de veel belangrijker taak heeft gekregen van het stimuleren en helpen effectueren van structuurverbeterende maatregelen.

Hoewel er reeds enige duidelijke blijken van activiteit op dit gebied getoond zijn (o.a. het totstandbrengen van samenwerkingsvormen tussen een aantal confectiebedrijven) is het nog te vroeg om een oordeel te geven over de vraag of de nieuwe opzet geslaagd kan worden genoemd.

P. Verburg

De Leestafel

Wie informeert de "gemiddelde" economiestudent?

Ja, de dagbladen (meestal alleen de Volkskrant en de Telegraaf) zullen in veel gevallen dienen ter lering ende vermaeck.

Enkele van ons krijgen ook nog wel eens een oud weekblad of ander opinie-tijdschrift onder de neus, maar dan hebben we het wel gehad. Voorzichtig gezegd mag je concluderen dat "Privé" meer gelezen wordt dan enig andere (mogelijk nuttiger) lectuur. Vaak geeft de Volkskrant zo treffend en gedifferentieerd weer wat een geëngageerd mens dient te weten, maar alléén deze informatie is toch beslist onvoldoende voor een persoon, die qua economiekennis voor 100 % op de hoogte dient te blijven. Wat we missen is elk contact met de werkelijkheid zoals die in en rond de vakbond, het bedrijf of welke instelling dan ook zich afspeelt. Natuurlijk is onze leestafel hét middel om eens wat "feeling" met deze andere zijde van ons theoretisch-denken te krijgen. Alleen de "Groene" of "De Telegraaf" lezen lijkt me fout, beide lezen blijft echter onvoldoende. Maar je kunt toch niet alles lezen! (afgezien nog van de kosten)

afwegen

Het blijft een zaak van afwegen, en dit wordt moeilijker naarmate er meer kennis verondersteld wordt. Kennis, welke voor een economie-student toch vooral te vinden is in bladen als: Economisch Dagblad, FEM, Financieel Dagblad, ES, The Economist, Wallstreet Journal, Newsweek, Businessweek en noemt U maar op.

Een goede mogelijkheid om deze dingen aan te pakken ligt in de "verruiming" van onze leestafel, ondanks dat enkele bladen in de bibliotheken aanwezig zijn. Maar geen mens gaat ze daar even inkijken of lezen, ssst, géén koffie, tas in het rek, U weet het zelf wel waarom.

In een gesprekje met het Economisch Dagblad kon ik een gratis abonnement voor de leestafel rondkrijgen en waarschijnlijk zullen ook nog anderen volgen. Persoonlijk vond ik het een openbaring om feiten en meningen uit deze bron te vernemen. Hoewel de afvaart-lijsten voor de scheepvaart U niet veel zullen ontroeren moet U toch eens letten op de stukjes van enkele professoren of figuren uit het bedrijfsleven en de vakbonden. Als U wilt genieten met u eens lezen in de kolom "Directie-kamer-geheimen" van dhr. L. Fokkema.

volgooten

Alvorens nu de hele leestafel te gaan volgooten moeten er m.i. nog wel een aantal dingen gewijzigd worden wat betreft de ruimte en de indeling.

Hopelijk gaat een ander zich verder ontwikkelen, en zijn er onder u suggesties of opmerkingen, welke ik dan graag van u verneem.

Wat mij betreft krijgt "de leestafel" méér inhoud als alleen een gratis ochtendblad voor de armlastigste student.

P.B.

Vervolg van pag. 5

dukten van ontwikkelingslanden in handen is van maar 10 landen. 9). Het is eveneens zo dat een groot deel van de bevolking van de derde wereld niet deelneemt aan het economisch gebeuren geleid door de rijke landen. De Wereld Bank schat dit op gemiddeld 40 procent van de bevolking in die landen. 10).

In de literatuur wordt in het algemeen gesteld dat in de grote landen die duidelijk zijn ingeschakeld bij de internationale arbeidsverdeling een groot deel van de bevolking daar nog niet van heeft geprofiteerd.

Over de kleine landen wordt in het algemeen gunstig geoordeeld vooral m.b.t. de werkgelegenheid. 11). De tot nog toe gemaakte studies zijn gezien het niet beschikbaar zijn van adequaat statistisch materiaal niet gedetailleerd genoeg om goed gefundeerde conclusies te trekken vooral ten aanzien van de welvaartspreiding in die landen.

conclusie

Zonder stimulerende maatregelen van de overheid zullen de Nederlandse ondernemingen evenals in het verleden hun weg wel vinden bij het spreiden van hun produktieactiviteiten. Maar ook met overheidshulp zal indien het zover mocht komen, het nog bijzonder lang duren voordat ook de armsten uit de Derde Wereld zullen meeprofiteren van de internationale arbeidsverdeling. In tegenstelling tot hetgeen in de structuurnota wordt voorgesteld lijkt het ons daarom niet doeltreffend ontwikkelingsgelden uit welke pot dan ook te richten op de internationale arbeidsverdeling zoals die zich tot nog toe in de realiteit heeft voltrokken, maar deze zoveel mogelijk direct ten goede te doen komen aan de meest behoeftigen in de arme landen. Immers, het is tot nog toe zo: terwijl de internationale arbeidsverdeling voortschrijdt, krepere de armsten in de Derde Wereld.

Noten:

- 1). Zie H.E. Chin, Enkele opmerkingen over de herstructurering van de Nederlandse industrie en de internationale arbeidsverdeling, Beleid en Maatschappij, juni 1976.
- 2). Zie J. Wemelsfelder, De afbrokkeling van de industriële werkgelegenheid in Nederland, E.S.B. 20.10.1976.
- 3). Zie Industrial Development Survey, Special issue for the second general conference of UNIDO hfst V, United Nations 1974.
- 4). Ibid.
- 5). Zie o.a. Rapport Konfektie, Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Vakcentrales.
- 6). Voor de volledigheid moet ook worden gewezen op het belang van de binnenlandse markt van de grote ontwikkelingslanden. P. Drucker (The Age of Discontinuity, Harper & Row 1969) wijst er op dat ondanks de gemiddelde lage inkomens in de grote arme landen de bovenlaag van de bevolking die er een westers consumptiepatroon op na houden een voldoende grote markt vormt waardoor het verplaatsen van produktieactiviteiten lukratief kan zijn. Drucker schat deze markt voor India b.v. op de respectabele grootte van 50 mln.
- 7). Zie o.a. G.K. Helleiner, Manufactured Exports from Less Developed Countries and Multinational Firms, Economic Journal maart 1973, en R.J. Barnet en R.E. Müller, Global Reach The Power of Multinational Corporations, hfst. 6, Simon and Schuster, New York 1974.
- 8). H.E. Chin, op. cit.
- 9). Industrial Development Survey, op. cit., hfst. II.
- 10). Zie o.a. Address to the Board of Governors by Robert S. Mc Namara, President of the World Bank Group, Washington D.C., sept. 25, 1972.
- 11). Dit is ook de algemene mening bij I.L.O. (Internationale Labour Organization van de V.N.) en U.N.I.D.O. (United Nations Industrial Development Organization).

PROPJES

Kursusjaar 1975/1976 ligt al weer ver achter ons. Tenminste voor degenen die geslaagd zijn per september 1976. Voor de anderen, degenen die nog niet alle propedeuse-toetsen hebben gehaald betekenen de herkansingen in deze maand december een poging om alsnog goede resultaten binnen te halen.

Overzicht van de propedeuseresultaten t/m september 1976.

vooroopleiding	VWO	Gym B HBS B	Coll.D	HEAO	HBS A	Totaal
aangevangen in sept. 1975 met voldoende wiskunde na dec. 1975 aan geen toets deelgenomen	76	10	6	3	1	96
na maart 1976 aan geen toets deelgenomen	6	1				7
propedeuse behaald na de toets in sept. 1976	10	1				11
	60	8	6	3	1	78
	17	4	3	2	-	26
nog geen propedeusebul behaald in sept. 1976	43	4	3	1	1	52

Om het overzicht volledig te maken volgen hier nog de aantallen niet-geslaagden en de aantallen niet-deelnemers per vak per sept. 1976.

vak	A-toets		B-toets	
	afgewezen	niet-deelgenomen	afgewezen	niet-deelgenomen
bedrijfs	2		6	12
makro	2	3	12	9
mikro	3	2	17	13
statistiek	18	1	22	22
p.wisk.I	8	1	12	18
boekhouden	3			

rond/uit de raad

Reeds bij de benoeming van een nieuw dagelijks bestuur van de faculteit in oktober had de Aktiegroep een voorstel ingediend voor een taakverdeling binnen het bestuur. Doel van dat voorstel was allereerst (dwz. op korte termijn) het scheppen van een kader waarbinnen een zinvolle beoordeling der diverse bestuurskandidaten mogelijk zou zijn. Zoals bekend had de raad toendertijd geen behoefte aan een dergelijke rationele besluitvormingsbasis. Daarbij werd als argument gehanteerd dat de raad niet een dwingende taakverdeling aan het bestuur zou kunnen opleggen - wat in zijn algemeenheid zeer anvechtbaar is en in het bijzonder een opmerkelijke stellingname van de raadsmeerderheid geldt op het zeer globale en speelse gebied van de raadsmeerderheid van het Aktiegroepvoorstel.

Voornaamste (langere termijn) doeleinde van het voorstel was echter om het ontbreken van een degelijke vorm van onderwijsplanning aan onze faculteit aan de kaak te stellen, via het toewijzen als taak aan het studentbestuurslid van 'het ontwikkelen van plannen voor de organisatie en coördinatie van het onderwijs' (Faculteitsreglement, par. 5, sub 3, punt 17).

In de verradering van 1 november was het Aktiegroepvoorstel uiteindelijk toch onderwerp van bespreking. Allereerst werd toen aan het bestuur opgedragen zelf met een voorstel voor

In een apart overzicht volgen nu de resultaten van degenen die de bijscholingscursus wiskunde hebben gevolgd.

Van de 27 studenten die zich hiervoor per sept. 1975 aangemeld hadden slaagden er in totaal 24. (t/m mrt. 1976) Onderstaande tabel geeft een overzicht van de aantallen geslaagden voor de verschillende tentamens van de A-toets. De stof voor de A-toets wordt voor deze studenten gedoceerd van januari tot april en de stof voor de B-toets van april tot december.

Resultaat A-toets wiskunde I deficiënten	
aantal toetsen	geslaagd voor (..) toetsen
8	1
7	5
6	2
5	3
4	1
3	3
2	1
1	3
0	5
totaal	24

Uit deze resultaten (excl. degenen die een wiskundetoets aflegden) blijkt dat de slagingspercentages, d.w.z. het aantal gestarte ten opzichte van het aantal geslaagden niet hoger komt dan 33%. Dit percentage is gekorrigeerd voor de aantallen die tussentijds geen enkele toets hebben afgelegd en waarschijnlijk zijn afgehaakt. Vergelijking met de resultaten van de propedeuse 1973/1974 en 1974/1975 kan pas plaatsvinden nadat de uitslagen slagen van de propedeusetentamens 1975/1976, die in deze maand december worden afgelegd bekend zijn. Toch geeft het slagingspercentage van 33% over 1975/1976 geen rooskleurig beeld. Vooral wanneer we zien dat het slagingspercentage van cursusjaar 1974/1975, gerekend over 2 jaar op 73% ligt. In januari, wanneer de resultaten over de propedeusetoetsen van cursusjaar 1975/1976 bekend zijn kan worden vastgesteld of het percentage van 33% een dusdanige stijging vertoont dat optimisme gerechtvaardigd is.

KdB

een bredere visie op doel en functionaliteit van het onderwijs aan onze faculteit.

een taakverdeling te komen. Wat de onderwijsplanning betreft bleek de raad het Aktiegroepvoorstel volkomen te ondersteunen wat de grondslagen aangaat, zonder echter de concrete voorstellen tav. een onderwijsplan over te nemen. Resultaat was in elk geval dat het bestuur de opdracht kreeg om i.s.m. de onderwijscommissie een aanvang te maken met het in het Fr. 5, 3, 17 gestelde. De Aktiegroep, en ondergetekende in het bijzonder, houdt het in de gaten. Zeker is reeds nu dat er heel wat meer uit zal moeten komen dan de jaarlijkse farce van de onderwijscommissie als toezichthouder op de onderwijsprogramma's.

Wat de bespreking van het herprogrammeringsrapport in de vergadering van 22 en 23 november betreft wil ik graag verwijzen naar het artikel van mijn vaste medewerker voor herstrukturering- en programmeringszaken, dhr. Ferd Crone. Wel moet het me hier nog even van het hart dat ook in die bespreking weer is gebleken dat van de wetenschappelijke staf maar bitter weinig te verwachten valt als de discussie zich afspeelt op het nivo van het geheel van onderwijs en wetenschapsbeoefening aan onze faculteit en de doelstellingen die daaraan ten grondslag (zouden moeten) liggen. In de raad blijkt althans telkens weer dat men meestal niet veel verder komt dan het eigen specifieke vakje, het eigen belangetje, zonder

De eigenaardige wijze waarop sommige besluiten tot stand komen bleek ook nog eens bij de besluitvorming over het al dan niet voortzetten van de bijscholingscursus voor wiskunde-I-deficiënten. Wederom bleek voor vele stafleden hét argument om er mee door te gaan dat als wij zouden stoppen met de bijscholingscursus, vele studenten dan zouden afvloeien naar faculteiten die wel zo'n cursus geven. Resultaat was in ieder geval dat we ook komend jaar weer een bijscholingscursus geven. En zo hoort het ook, niet omdat wij als faculteit de taken van het vwo. moeten overnemen maar omdat de structurele tekortkomingen van het vwo. niet bij de toegang tot het vwo. op de adspirantstudenten verhaald mogen worden. En daarbij komt dan nog dat wiskunde als toelatingseis tot de economische studie geen halszaak mag worden, al

Verder lezen op pag. 11.

EKONOMIE IN HET M.O.

HET GROTE ONGENOEGEN VAN DE L.W.E.O.

Het zal niemand verbazen, dat ook buiten onze faculteit de wereld van het economie-onderwijs aan beroering onderhevig is. De o.a. in dit blad regelmatig geventileerde roep om bezinning op en verbetering van het onderwijs -en allerhande zaken die daar nauw mee verbonden zijn- kent dan ook al enkele jaren zijn pendant in het M.O.

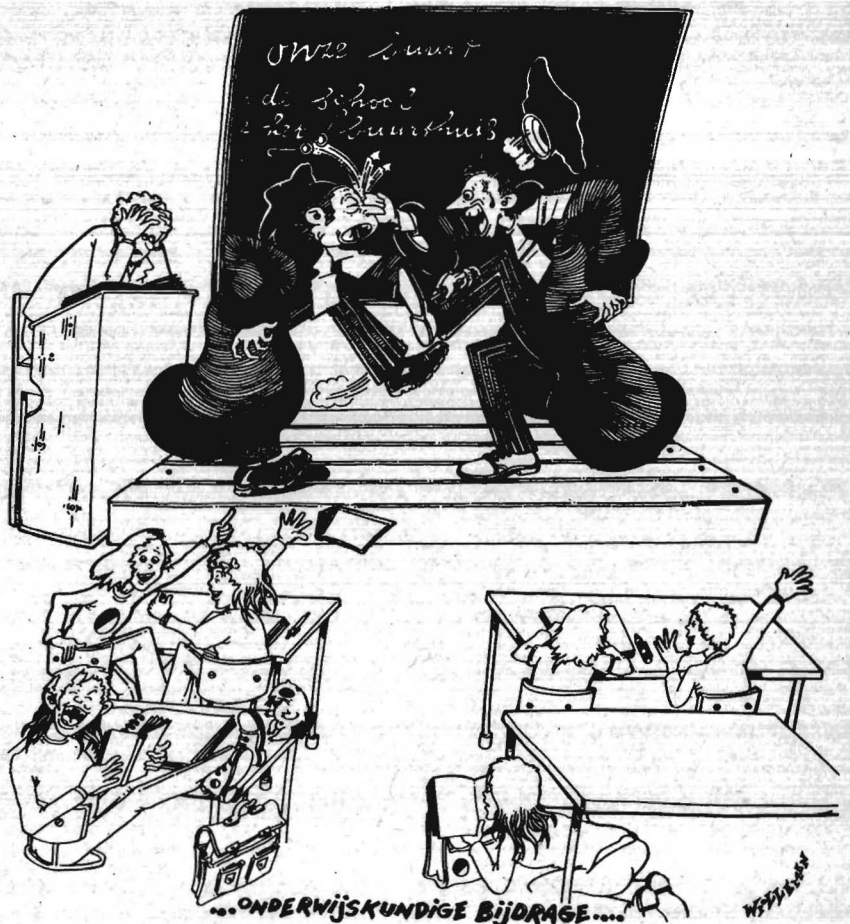
Voortbouwend op een initiatief van middelbare scholieren is 3 jaar geleden de "Landelijke Werkgroep Economie Onderwijs" opgericht. Een werkgroep bestaande uit uiterst actieve economie-leraren, die verder kijken dan hun salarisbriefje lang is. En die er, ondanks een barrière van gemak- en behoudzucht, in geslaagd zijn een aanzienlijk aantal collegae voor hun ideeën te winnen. Regelmatige lezers van dit blad zijn ongetwijfeld bekend met het bestaan van deze L.W.E.O.. In ROSTRA nr. 42 is reeds een artikel verschenen n.a.v. de eerste geruchtmakende publikatie (Appels en Peren) en het eerste kongres van deze werkgroep. Inmiddels is er weer een jaar verstreken. En de L.W.E.O. heeft het bewijs van haar levensvatbaarheid geleverd, door een tweede kongres te organiseren (25, 26 en 27 november). Reden voor ons om wat dieper in te gaan op de ideeën, bezwaren en voorstellen van dit gezelschap weledeleerde heren.

EINDONDERWIJS

Sinds de invoering van het systeem van keuzevakken in het M.O. is de 'status' van het vak algemene economie aanzienlijk opgevijseld. Tenminste, voor zover dit afgemeten kan worden aan het aantal uren dat een leerling in het vak onderwezen kan worden. 4 à 5 uur per week voor hen die het vak in het eindexamenpakket hebben. Een ontwikkeling waarmee chauvinistische vakdocenten toch alleszins tevreden zouden moeten zijn.

Zo niet echter de leden en sympatisanten van de L.W.E.O.. De uitbreiding van het aantal uren is nl. in het geheel niet gepaard gegaan met een verandering in de visie op het middelbare economie-onderwijs bij de autoriteiten. Simpel gezegd: de grotere ruimte is slechts gebruikt voor een vermeerdering, niet voor een verbetering.

Toegesplitst richt de kritiek van de L.W.E.O. zich op twee nauw samenhangende gebieden. Enerzijds, het functioneren van het economie-onderwijs binnen het totale M.O.. Daarnaast zijn er bezwaren tegen de inhoud van het vak algemene economie. En dus in het verlengde daarvan, tegen het leerplan en de eisen voor het examen. Vanzelfsprekend is dit laatste van centraal belang voor de

akties van de L.W.E.O.. Als er in het leerplan en de exameneisen geen verandering komt, is een andere aanpak van het onderwijs niet mogelijk.

Wat is dan de visie van de L.W.E.O. m.b.t. de functie? Centrale stelling is, dat economie-onderwijs 'eind-onderwijs' moet zijn. Daarbij beroept zij zich op minister van Kemenade, die zegt: "Het onderwijs dient zich bezig te houden met een zodanige vorming van haar leerlingen, dat zij zicht krijgen op de samenleving en in staat worden gesteld om aan de ontwikkeling van die samenleving een eigen bijdrage te leveren! Daarnaast moeten de leerlingen natuurlijk in staat zijn om een groot aantal verdere opleidingen te kunnen volgen.

In de huidige situatie heeft het er echter veel van weg, dat algemene economie vnl. 'streaming'-onderwijs is. D.w.z. afgestemd is op een volgend opleidingstype. Het onderwijs -met als voorbeeld van presentatie, de overbekende leerboeken van Heertje- benadert in hun ogen te veel de eerste-jaarsstof algemene economie op de universiteit. Het leerprogramma wordt nl. gekenmerkt door een te wiskundige en modelmatige opzet. Hieraan is bovendien, gezien de examenverplichtingen geen ontsnapping middels een alternatieve aanpak mogelijk.

INCOMPETENTIE

Nu past 'streaming'-onderwijs

ongetwijfeld uitstekend in een politiek, die gericht is op stroomlijning, studieduur-verkorting en bezuiniging. Het beantwoordt in elk geval niet aan een doelstelling zoals geformuleerd door van Kemenade. De L.W.E.O.-leraren zien dan ook geen mogelijkheid om een zinvolle inhoud aan deze omschrijving te geven.

De stof is te moeilijk, te abstrakt. Er is geen duidelijk verband met de sociaal-economische werkelijkheid. Heertje zelf (in een reactie op "Appels en Peren") schrijft deze bezwaren toe aan de mogelijke incompetentie van de betrokken leraren; hun onvermogen om met wiskunde, modellen en concepten te kunnen werken. Hij wijst bovendien op de juist verhelderende toepassing van de wiskunde, zoals die blijkt uit de werken van enkele moderne economen. M.a.w., economie en wiskunde horen bij elkaar.

Nu getuigt deze reactie niet bepaald van vertrouwen in de capaciteit van de universiteit om goede economen af te leveren. Meer storend is echter dat Heertje om de essentie van de kritiek is heengegaan. Hij vertaalt het probleem (de kwaliteit van de leerstof) in een voor hem meer gerieflijke vorm (de kwaliteit van de leraar).

Dit alles had voorkomen kunnen worden, indien Heertje e.a. tijdig beseft hadden, waarom en voor wie zij hun boeken schreven.

DIDAKTIK

De genoemde bezwaren zijn, i.t.t. alle suggesties daaromtrent - niet ingegeven door gemakzucht. Zij komen voort uit zeer legitieme, didaktische overwegingen. Niet deelsakte, modelmatige benadering voor zover deze gedoceerd wordt aan de universiteit en toegepast wordt in wetenschappelijk onderzoek, staat hier ter discussie. Maar deze benadering, voor zover die te gebruiken is als middel in het M.O. om relaties in de sociaal-ekonomische werkelijkheid te beschrijven. Voor de L.W.E.O. is het duidelijk, dat in de gebruikelijke leerstof het middel overheerst over de inhoud. Aan het eind van de rit rest slechts het model en de wereld heeft opgehouden herkenbaar te bestaan. Voor deze leraren een moeilijk verteerbare zaak natuurlijk. Uiteindelijk geven ze het vak ekonomie, en niet modellenbouw!

Voor een akademikus lijkt dit misschien een wat kunstmatig onderscheid. Maar hier ligt de kern van het probleem.

De formalisering in concepten en modellen hoeft kennis van de ekonomische werkelijkheid geenszins in de weg te staan. Om te voorkomen dat voorwaardelijke uitspraken in de praktijk een onvoorwaardelijk leven gaan leiden; heeft de akademikus geleerd - en leert de student - om voortdurend naar het werkelijkheidsgehalte van de vooronderstellingen te kijken. M.a.w., een student leert om zelfstandig en kritisch te staan tegenover een model. Voor middelbare scholieren geldt echter - zie de deelomschrijving van van Kemenade - dat zij moeten leren om zelfstandig en kritisch te staan tegenover de maatschappij en haar instituties. Voorwaar een heel andere opdracht.

En de L.W.E.O. betwijfelt, of dit alles bereikt kan en moet worden via de moeizame en veeleisende weg (leerlingen van 15 tot 18 jaar!) van de relativisering van modellen en concepten.

ALTERNATIEF LEERPLAN

De L.W.E.O. acht het dan ook hoog tijd om de gebruikelijke benadering minstens aan te vullen met een institutioneel beschrijvende benadering. Via deze weg kunnen de leerlingen zich dan een zodanig beeld vormen van de sociaal-ekonomische situaties en problemen, dat deze voor hen ook hanteerbaar worden. Mogelijkheden voor zo'n aanpak zijn bijv. gelegen in het projekt-onderwijs, liefst te realiseren d.m.v. vakintegratie.

Op hun kongres in Driebergen hebben de leraren zich o.a. gebogen over de volgende vraag: Hoe moet een leerplan er uit zien, dat voldoende mogelijkheden schept voor een didaktisch verantwoorde aanpak van het ekonomie-onderwijs. Deze probleemstelling is mede zo urgent, omdat de minister binnen niet al te lange tijd met een nieuw landelijk onderwijs leerplan wil starten. Formulering van een reeel alternatief was dus een eerste vereiste.

De bestaande situatie kan als volgt beschreven worden: Het leerplan wordt voor 100% bepaald door de eisen zoals die neergelegd zijn in het zgn. 'kopjesprogramma' (de lijst van onderwerpen waarover de leerling geëxamineerd kan worden). De L.W.E.O. stelt nu de volgende indeling voor.

+30% volgens het bestaande systeem van het kopjesprogramma. D.w.z. strakke richtlijnen voor de te behandelen stof, gericht op het eind-examen

+40% gericht op het schoolonderzoek (de tentamens). Hiervoor moeten in het onderwijsleerplan algemene richtlijnen opgenomen worden, o.a. wat betreft de te behandelen onderwerpen. De wijze van uitvoering moet echter overgelaten worden aan de scholen zelf

+30% van de tijd moet beschikbaar zijn als experimenteerruimte. Hierbinnen moet de leraar zelf kunnen beslissen over het onderwerp, de 'vormgeving' en de toetsing. Alles uiteraard op een wijze die controleerbaar blijft voor de onderwijsinspectie. Binnen deze ruimte ligt de mogelijkheid voor zaken als vakintegratie, het inhaken op actuele of lokale gebeurtenissen, kortom: het gripbaar maken van de ekonomische werkelijkheid.

I.v.m. deze experimenteerruimte heeft de L.W.E.O. bovendien haar reeds bestaande systeem van lesbrieven uitgebouwd; een verzameling thematisch lesmateriaal, waar een leraar altijd op kan terugrijpen.

De L.W.E.O. zal in haar kontakten met de landelijke commissie ongetwijfeld moeilijke tijden tegemoet gaan. Des te meer gemeend leek dan ook het verzoek van de ongeschoren en zichtbaar vermoeide woordvoerder, om de lezers van ROSTRA prettige feestdagen toe te wensen. Bij dezel

Voor verdere informatie:
sekretariaat L.W.E.O.
Jacob van Lennepstraat 345
Amsterdam.

T.v.d.p.

rond/uit de raad

Vervolg van pag. 9

is wiskunde nog zo'n belangrijk instrument in de ekonomische wetenschap. Het zijn echt niet de allerbelangrijkste inzichten en kennisgebieden die slechts met behulp van een wiskundig apparaat voor de student bereikbaar gemaakt kunnen worden. Bovendien, waar wiskundige technieken onontbeerlijk zijn voor verdieping en specialisatie, om een volwaardig ekonomie te kunnen worden van internationaal nivo, kan de hantering van die technieken slechts zinvol zijn op basis van inzicht in het vak. Inzicht in de ekonomie krijgen we niet door de wiskunde, omgekeerd mogelijkterwijs wel, maar dat is op zich geen doel aan onze faculteit.

Overigens werd aan het slot van de vergadering door de Aktiegroep een informatief notitietje rondgedeeld waarin enkele nieuwe saillante fei-

ten op tafel werden gelegd in de continuing story Van den Doel. Aanleiding was een interne vacature bij de vakgroep micro, waarin tbv. de leerstoel van Van den Doel een 0,5 medewerker werd gevraagd, waarbij een groot aantal aanvellingen wezen in de richting van een 'op het lijf van een bepaalde nijmeegse politicoloog geschreven' vacature-omschrijving. Uiteraard kan zulks nooit als een vooropgezet plan worden ontmaskerd, evenmin als het tegendeel bewezen kan worden. Waar het de Aktiegroep echter in het bijzonder om ging is dat Van den Doel kennelijk bezig is met een verregaande mystificering van ekonomische processen. Mn. schijnt hij de mening toegedaan dat de ekonomischemachtsverdeling, die hij als een der voornaamste studie-objekten van de welvaartstheorie en de theorie van de ekonomische orde stelt, een probleemgebied vormt dat niet binnen de ekonomische wetenschap is op te lossen maar waarvan de politicologie het antwoord bezit. Deze stellingname noemen wij mystificerend omdat daarin de tendans list ligt besloten van een ontkenning dat de machtsprocessen die Van den Doel zegt te willen bestuderen onvervreemdbaar produkt zijn van ekonomische processen.

Hoe dan ook, Van den Doel schijnt van mening dat het begrip van die machtsprocessen niet ligt in het begrip van de ekonomische processen waarvan zij produkt zijn maar in die machtsprocessen als zodanig, zoals de politicologie die kennelijk bestudeert en waarbij, in genuanceerde theorien van macht en invloed, hoogstens 'een rol' wordt gespeeld door ekonomische 'factoren'. De keuze van Van den Doel, en van de vakgroep micro die daar helemaal achter staat volgens de voorzitter van de vakgroep, voor een politicoloog met ekonomische specialisatie is dan ook volkomen begrijpelijk, te meer daar, zoals Van den Doel zelf zegt, de leerstoel in zijn eigen persoon reeds een ekonomie met politicologische specialisatie bezit. Konsekventie van de mening van de Aktiegroep tav. het studie-objekt van de welvaartstheorie en de theorie van de ekonomische orde is in elk geval dat we ons (wederom) moeten gaan afvragen of die leerstoel niet beter eens om zou kunnen zien naar een ekonomie met ekonomische specialisatie. En (even) afgezien van dit alles is het natuurlijk de vraag of colleges macro-ekonomie moeten worden gegeven door een politicoloog; ook al zou die daarvoor best gekwalificeerd kunnen zijn blijft het zeer vragenswaardig dat ook het geval is als de tendans tot integratie van de vakken micro en macro zich doorzet, laat staan als bedrijfs daarbij nader betrokken zou worden.

Verder lezen op pag.

Hoe Alles Toch Nog

Oud-redacteuren over ROSTRA en zo

De "continuïng-ROSTRA-story" bereikt zijn voorlopig hoogtepunt met dit 50^e nummer. Een mijlpaal gelijk, een feest waardig!

Gerieflijk gekeuvel tijdens een gezapige groepsbijeenkomst was des redakties deel. Maar, o schrik om het hart, op welk een mijlpaal zagen wij ons gezeten! Verhaalden zij-die-ons-voorgingen niet van professoren & problemen, medewerkers & tegenwerkers. Is onze mijlpaal soms wispelcontourig?

Voor één slechts is het ROSTRA-verleden geen windel geweest. D. lijkt regelrecht op te stomen naar de alom begeerde brugwachters-functie in Fr.

Voor de anderen resten enkel nog trauma's.

De sterksten waren bereid. Hartverscheurend en toch charmant!

Ad, Frank, Joris en Hans, het woord is aan jullie.

Alweer een vijftigste Rostra

Dezer dagen vroeg men mij in de koffiekamer of ik een bijdrage wilde leveren aan dit nummer. Ik nam de invitatie met beide vijf vingers aan want het is wel wat als je als medewerker zo maar de gelegenheid krijgt nog net voor het einde van het jaar je aantal gepubliceerde bladzijden omhoog te jagen, zeker als het om een wetenschappelijk zo hoog staand periodiek gaat. Een blad ook van traditie. Regelmatig wordt een vijftigste nummer uitgebracht. Laatstelijk gebeurde dat in mei 1964 onder de zondagse naam Rostra Economica. Dat nummer deed veel stof opwaaien onder meer vanwege een erin geplaatste zeer gezagsondermijnende limerick. Die limerick was gesigneerd a.t.t. ('anoniem tot tentamen'). Zoals U weet is een dergelijke onderteekening in Rostra thans niet meer geoorloofd. Er waren toen drie redacteuren. Eén ervan, Rolf Schön-dorff, wordt nog regelmatig met instemming in Rostra geciteerd.

Wij mogen ook de beide anderen, tegenwoordig gezeten centrale bankiers, niet vergeten. Redacteur Pieter Stek schreef een weinig godvruchtig stuk naar aanleiding van een weinig doordachte publicatie van professor P.J. Roscam Abbing. Dan kwam de staatsman en econoom S. van Houten er heel wat beter af in een stuk van redacteur Martin Fase. Met Abbing durf ik dus niet meer aan te komen maar om de continuïteit in de vijftigste nummers te handhaven wil ik aan Van Houten nog enkele woorden wijden. De continuïteit in de anticlericale onderwerpen is dan ook gewaarborgd en tevens de spreading. Abbing lokte wat anticalvinistische uitspraken uit. Van Houten, puur en bitter, gaat meer op de antipaapse toer. In een precies honderd jaar geleden gepubliceerd verhaal Beschouwingen over de bevolkingsleer in verband met de sexuele moraal gaat hij er hard tegenaan. "En dat het onderwerp van teederen aard is, mag geene reden zijn om er over te zwijgen." Er zijn oudtestamentische

situaties waarin een groot kindertal zonder meer een zegen is. Het ligt wat anders in de grote stad in de tijd waarover Van Houten schrijft. Er komen te veel kinderen, die hebben daar geen leven. En dat is allemaal de schuld van onze 'katholiek-malthusiaansche zeden' die ons in steeds toenemende mate brengen tot drieërlei kwaad: prostitutie, coelibaat en huwelijken zonder liefde. Van Houten meent dat de vrouwen in Parijs, die meer willen zijn dan 'vruchtboomen' de zaak nog op de beste wijze nabederen. 'De Parijzenaars oordeelen, en terecht, dat deze kleine rondwandeling over de aarde volstrekt overbodig is, en dat het in alle opzichten beter is kinderen, aan welke zij de voorwaarden om te leven en zich te ontwikkelen niet kunnen geven, maar te laten waar zij zijn.' Dus kerkbezoek is prachtig zolang het gebouw maar is verlaten voordat de organist zijn intrede doet. Er is in de eerste plaats voorlichting nodig. De meeste jonge lieden blijven nog van alle raadgevingen op sexueel gebied verstoken. Ieder is als het ware aan zijn lot overgelaten, en moet zijne eigene ervaring maar koopen'. Van Houten heeft veel waardering voor de een jaar eerder onder de titel De ontwikkeling der bevolkingsleer verschenen dissertatie van H.B. Greven. Hij is het nochtans niet eens met Greven's vrees dat kinderbepanking (zonder onthouding) zich het eerst in de meest ontwikkelde klassen zal voltrekken. Van Houten heeft de problemen van een snelle bevolkingsgroei goed geschetst. De argumenten die wij bij Gill (p. 164) aantreffen vinden wij al bij Van Houten terug. De oplossingen die Van Houten aanbeveelt zijn uiteraard tijdgebonden. Behalve de hierboven genoemde suggesties leest men bij hem een pleidooi voor het vergemakkelijken van echtscheiding. Hij verwijt de liberalen dat zij niet wat actiever zijn inzake liberalisering van echtscheiding. In een voorwoord bij een herdruk van zijn artikel zal hij later heel voorzichtig en zeer af-

standelijk het woord abortus laten vallen.

Bevolkingsvraagstukken waren waarlijk niet het enige waarvoor Van Houten zich interesseerde. Als kamerlid werd er natuurlijk ook veelzijdigheid van hem gevraagd. Bekend werd hij om zijn 'kinderwetje' en zijn voortdurende bemoeienis met dekieswet. Van de zaken waarmee hij zich honderd jaar geleden in de kamer bezighield zijn de volgende speciaal voor ons economen van belang. Wat onze opleiding betreft is hij tegen het verstikken van aanbod door het stellen van te hoge toelatingseisen. Ricardo, Say en Friedrich List zijn merkwaardige mannen, die de wetenschap zeer hebben vooruitgebracht zonder wetenschappelijke opleiding te hebben genoten. Uit de handelsstand werden Muller, Betz en N.G. Pierson gerecruteerd. Proudhon en Bastiat genoten geen geleerde opleiding. Van Houten meent dat een academische studie geen kennis van latijn en grieks vereist. Vervolgens zijn standpunt met betrekking tot enkele praktische problemen. Inzake de muntkwestie wees hij de enkele gouden standaard af. Hij toonde zich voorstander van het stakingsrecht. Hij meende dat de ondernemer niet te veel aan banden moest worden gelegd terwille van het milieubeheer. Hij wilde de spoorwegen vrij laten prijsdiscriminatie te plegen: overheidsinmenging zou er slechts voor moeten waken dat de prijs te hoog werd, de maatschappij zou er zelf wel voor zorgen dat hij niet te laag werd. Hoewel hij aan het kartelvraagstuk nauwelijks aandacht schonk, ook later niet, heeft hij zich in negatieve zin uitgelaten over de 'kartels' van notarissen en bankiers; overigens een niet zo opzienarend standpunt.

Goed Kwam.....

En waar ik mij nogal interesseer voor de juist niet altijd alledaagse opvattingen inzake kartels bij leerlingen van de ongeveer tezelfdertijd opererende historische school gaat de vraag rijzen of Van Houten tot die school moet worden gerekend. In het hierboven aangehaalde opstel over het bevolkingsvraagstuk komen ettelijke passages voor die aan die school doen denken. Bijvoorbeeld een organische maatschappijvisie, antropologische beschouwingen, een darwinistische betoogtrant, een zij het dan schijnbaar stufenloze, Stufen-theorie etc. In zijn belangwekkende De staathuishoudkunde als wetenschap en kunst van 1866 neemt Van Houten de historische school en met name Friedrich List in bescherming tegen S. Vissering. Zijn Das Causalitätsgesetz in der Sozialwissenschaft van 1888 lijkt al evenmin met die opvattingen in strijd. Voor wat betreft de praktische politiek behoefde een en ander geenszins uit te sluiten dat in een bepaalde situatie eenzelfde standpunt zou kunnen worden ingenomen dan dat van de grote tegenspeler: de klassieke school. En het hoefde Van Houten ook niet te beletten met zijn waardeleer een voorloper te worden van die andere grote tegenspeler van de historische school: de Oostenrijkse school. Van Houten speelde het in het laatste geval zelfs klaar zich in zijn argumentatie te baseren op een van de grondleggers van de historische school. Ik heb het idee dat ik nog niet ben uitgestudeerd op Van Houten. Overigens wil hij nog wel eens in herhaling vallen en er zijn momenten dat hij de lezer danig gaat vervelen.

Intussen heeft in de krant van eind 1976 de eertijds actuelere kritiek op confessioneel geïnduceerde kindertjes enigszins plaatsgemaakt op volwassener vraagstukken zoals de kritiek op beweerde confessionele Mentenée's. Volwassen vraagstukken vragen al helemaal om een volwassen benadering. Het is te wensen dat men tracht de vandaag spelende vragen, die nota bene de integriteit van de hele natie raken, eendrachtig op te lossen bij achterwege laten van alle partijpolitieke calculaties. Voor Van Houten hebben zijn eigen opvattingen zo nodig zwaarder gewogen dan zijn partij. Men leze zijn brochure Liberaal of vrijzinnig-/sociaal-democraat van 1899. Een alerte, op omstandigheden van tijd en plaats inspelende visie kenmerkte trouwens de historische school, die misschien zelfs om die reden minder een school was dan andere scholen. Een puur verstandelijke benadering na oprechte kennismaking van alle standpunten zou overigens ook de kwaliteit van de besluitvorming in andere bestuursorganen ten goede kunnen komen. U schiet mij maar weer eens aan als er weer een vijftigste Rostra op stapel staat.

J. J. Meltzer

Door een kink in de communicatie-kabel zagen wij ons bijna genoodzaakt, met een onvolledig -maar daarom niet minder extra-speciaal feestnummer- uit te komen. Edoch, op de rand van het laatste nippertje vonden wij noch iemand bereid ons 'gat' op te vullen. pag. 20

Turbulent overgangsjaar 72/73

De voortgaande democratisering van de bestuursstructuur aan onze faculteit in 1972 schiep een behoefte aan snelle berichtgeving inzake faculteitsaangelegenheden.

Het redactieteam, bestaande uit Vogelaar, Van der Horst, Zimmerman, Tholen en ondergetekende, besloten om bovenstaande reden het blad aan te passen aan de nieuwe eisen.

De ontwikkelingen op het gebied van de boekdrukkunst kwamen ons hierbij zeer goed van pas. Het arbeidsintensieve, tijdrovende en dure loodzetwerk lieten we in de steek om over te stappen op het offsetproces.

Hiermee konden het verschijningstijdstip van het blad en de tijdsdatering van de berichtgeving meer met elkaar in overeenstemming worden gebracht.

Om de redactionele ruimte, die beperkt werd door de omvang van de faculteitssubsidie, te vergroten, lieten we daarnaast de commercialisering zijn intrede doen, in de vorm van advertenties.

Na de verschijning van het eerste nummer, op deze nieuwe basis (nr.21), was de bruisende activiteit van redactielid Tholen zelfs dermate groot, dat hij tussen Kerst en Nieuwjaar nog een redactievergadering bijeen wou laten komen. De overige redactieleden voelden zich hiertoe niet geroepen, wat Tholen toen de uitspraak ontlokte "dat dit eerste nieuw uitgevoerde nummer dan een

doodgeboren kindje zou zijn" en dat dit voor hem reden was, per direkt, uit de redactie te stappen.

Het verkleinde redactieteam kreeg al snel met nieuwe ontwikkelingen te kampen; namelijk de ondertekeningkwestie betreffende de Aktiegroep Ekonomen. Er kwamen stemmen uit de faculteit om de Aktiegroep Ekonomen, die veelvuldig in Rostra publiceerde, te verplichten tot ondertekening van hun artikelen met de namen van de schrijvers. De Aktiegroep vond dit een aanslag op hun optreden als kollektief.

Binnen de redactie konden we geen eenstemmig oordeel over deze kwestie vormen, omdat de verschillende belangengroeperingen die in de faculteit hun rol speelden, op dezelfde wijze in de redactie vertegenwoordigd waren.

De Raad van Beheer van Rostra heeft door het scheppen van een overleg-situatie binnen de betrokken groeperingen, de zaak uiteindelijk tot een oplossing kunnen brengen.

Overigens blijkt nu, dat al deze ontwikkelingen de groei van Rostra - kwalitatief zowel als kwantitatief - niet afgeremd hebben. Integendeel zelfs, de faculteitsgemeenschap blijkt door het verstrekken van steeds grotere subsidies het belang in te zien van uitwisseling van informatie tussen de verschillende deelnemers aan onze faculteit. Rostra kan hierbij zeer goed als bindende faktor fungeren.

Frank van den Tempel

Rostra

toen

en nu

Enkele jaren geleden werd Rostra nog geredigeerd door een paar mensen, die "het wel leuk vonden" om af en toe een drukwerkje te laten verschijnen. Duidelijke doelstellingen streefden zij niet na, met als gevolg, dat Rostra niet uitsteeg boven het nivo van wat kinderachtigheid.

Onder invloed van het optreden van de Aktiegroep Economen ging aan de fakulteit een andere, frissere wind waaien. De gebeurtenissen in die tijd lieten ook Rostra niet onberoerd. Er kwamen mensen in de redactie, die het vroegere "beleid" meer dan beu waren.

In de eerste plaats moest het blad openstaan voor iedereen, die wat te schrijven had en niet alleen voor een eksklusief groepje. Verder moest het oubollige, studentikoze karakter verdwijnen. Tenslotte werd gestreefd naar het opvoeren van de kwaliteit van het blad, zowel naar vorm, als naar inhoud. Verwezenlijking hiervan is bijzonder goed geslaagd.

Rostra is ook meer geworden dan alleen een economieblad, al wordt uiteraard de inhoud in belangrijke mate bepaald door vraagstukken uit ons vakgebied en fakulteitsaangelegenheden. Rostra kijkt verder; naar Zuid-Afrika, naar problemen van het personeel, naar de Februari-stakingen in 1941, om enkele belangrijke items te noemen. Het kan natuurlijk altijd nog beter; maar wat Rostra misschien ook kan worden verweten - in tegenstelling tot vroeger is het niet wereldvreemd en dat is het belangrijkste! Vanzelfsprekend was niet iedereen het met deze vooruitgang eens en er werden zelfs pogingen gedaan, om het blad kapot te maken (o.a. de kwestie-Van Philips; een uitvoerig verslag hiervan is te vinden in Rostra nr. 24 tot 27). De redactie nam echter een onafhankelijk standpunt in en wist zich verzekerd van de steun van de meeste mensen aan de fakulteit. (Alleen) dááaraan is het te danken, dat nu dit jubileumnummer kan verschijnen en dat nog vele nummers zullen volgen.

2 x 50

In het studiejaar 1971-1972 werd het vijftig-jarig bestaan van de fakulteit herdacht en het was vanzelfsprekend, dat Rostra aan deze gebeurtenis buitengewone aandacht zou besteden.

Rostra was in die jaren gewoonlijk niet dikker dan vier bladzijden boekdruk. De redactie, en gelukkig met haar ook anderen, streefde naar een speciale uitgave, die naast (de gebruikelijke) kwaliteit nu ook kwantitatief belangwekkend zou zijn, ja wellicht zelfs historische waarde zou krijgen. Of dat laatste is gelukt, weet ik jammer genoeg niet. Met forse subsidies van het faculteitsbestuur en de Kring van Amsterdamse economen, en als ik mij goed herinner ook van de SEF, kon Rostra, nu eens niet gehinderd door een te krap financieel jasje, verschijnen als een 48 bladzijden boekje met een aantrekkelijke omslag: een afdruk van een 18^e eeuwse afbeelding van de Oudemanshuispoort, toen de zetel van de fakulteit. Op de titelpagina een foto van het bijna voltooide, naamloze nieuwe faculteitsgebouw aan de Jodenbreestraat....

Naast een voorwoord van curator Van den Brink (welke beginnende student weet nog wat een curator is?) een blik in de toekomst van faculteitsvoorzitter Prof. Jongman en een historisch overzicht van de fakulteit door Prof. Van Stuyvenberg. Voorts een echt wetenschappelijk artikel van Prof. De Wolff over zijn erapromotor Prof. Houthakker en diens wetenschappelijk werk.

Drie generaties economen kwamen in dat nummer aan het woord: doctorandus no. 3 van onze fakulteit (ex-DNB president Holtrop over de faculteitsjaren '20), een doctorandus van omstreeks de Tweede Wereldoorlog (oppositieleider Den Uyl over de jaren rond '40) en een student van de jaren zeventig (Xander den Uyl). Het nummer werd gevuld met allerlei hooggeleerde citaten en collegebloempjes uit de vijftiger jaren, voorts met nog enkele wellicht minder tegen de tand des tijds bestaande artikelen. Wie nu geprikkeld is om dit nummer eens in te zien, kan terecht bij de U.B. en H.E.- te toenmalige redactie, zich bewust van haar historische rol, heeft ervoor gezorgd dat Rostra voor eeuwig in beide bibliotheken zou zijn te raadplegen. Wie dat doet, zal uit hetzelfde jaar het Propria Cures-nummer van Rostra vinden. Daarover meer in het 100e nummer van Rostra!

Hans Ziekenoppasser

rede Joëls

Ter gelegenheid van de openbare aanvaarding van het ambt van buitengewoon lector in de bestuurlijke informatieverzorging en informatietechnologie aan onze fakulteit sprak de heer E.J. Joëls llokt. jl. zijn rede uit getiteld: "De administratie in een veranderende wereld."

Joëls analyseert in zijn rede de invloed op de administratie vanuit de maatschappelijke verandering en de technische ontwikkeling. Heeft de administratie zich tot op heden min of meer als een gesloten model gedragen, thans zijn de relaties met de omgeving aanwezig of kan, zoals Traas stelt, gesproken worden van een coalitiemodel. Realisaties van deze tendenzen kunnen worden waargenomen in systemen zoals "human resources accounting", "social accountancy" en het sociale jaarverslag.

Vervolgens wordt de vraag gesteld of men grenzen mag stellen aan de inhoud van de te verstrekken informatie, alsmede aan de kring van ontvangers. De eerste vraag wordt bevestigend beantwoord daar, uitgaande van onze economische orde, volledige openheid van zaken de continuïteit van de huishouding zou kunnen aantasten. In eerste instantie zal de leiding moeten bepalen welke informatie zal worden verstrekt. Hierbij zal zij het beoogde nut moeten afwegen tegen de kosten die het verstrekken van informatie mee zal brengen. In het geval de leiding dit nut laag waardeert, kan de verstrekking toch worden afgedwongen door de overheid en/of andere instanties. De in dit verband optredende machtsverhoudingen wijzigen zich nog steeds. De als gevolg daarvan optredende verschuivingen in de mate van informatieverstrekking worden normaliter ingeleid door openbare gedachtenwisselingen, waarbij publiciteitsmedia vaal een belangrijke rol spelen. De vraag doet zich hierbij voor tot welke grenzen en niveaus de informatie moet worden verstrekt.

Joëls pleit voor informatie, die naast de functie van besturing en controle van de organisatie, tevens de motivatie bevordert.

Ook hierbij doet zich de vraag voor welke officers hiervoor kunnen worden gebracht.

Op grond van de technische veranderingen verwacht Joëls in verband met het goedkoper worden van de apparatuur een deconcentratie van de verwerking zal optreden. De programmatuur zal door de stijgende loonfactor steeds duurder worden hetgeen het gebruik van programma-pakketten zal bevorderen; deze zullen ten behoeve van de flexibiliteit modulair diene te worden opgezet.

De heer E.J. Joëls, in 1918 te Utrecht geboren, behaalde in 1959 het accountantsdiploma van het Nederlands Instituut van Accountants. Hierna was hij gedurende 10 jaar zelfstandig gevestigd als accountant in openbaar beroep in Amsterdam.

Hij heeft zitting in verscheidene werkgroepen en commissies van het NIVRA. De heer Joëls is sinds 1973 lid van het dagelijks bestuur van het Studiecentrum-NOVI.

HvO.

Ad van der Ven

GOEDE STUDIE !

De faculteitsraad heeft in haar laatste vergadering een aantal belangrijke beslissingen genomen over de herstructurering. Deze besluiten zijn een logisch gevolg op de onderwijservaringen, zoals die de laatste jaren zijn opgedaan. Zeer belangrijk is daarbij de mening van de studenten over het studieprogramma geweest.

handhaving 'kandidaats'

De enige beslissingen die de faculteitsraad nog niet genomen had, betroffen de kandidaatsfase. In beginsel was immers al besloten tot een vijfjarige cursusduur en tot het in grote lijnen handhaven van de huidige studieopzet: algemene inleiding, basisopleiding, specialisatie en verdieping. Zoals in de vorige Rostra al uitgebreid is uiteengezet ging het probleem in de kandidaatsfase om de volgende hoofdzaken. De wet herstructurering schaft het kandidaatsexamen af. Daaruit werd de conclusie getrokken, dat er dus geen periode die vergelijkbaar is met het kandidaats meer zou moeten zijn. Je zou daarmee staatssecretaris Klein te zeer op zijn tenen trappen. Hiertegenover stond het algemene gevoel dat er een gemeenschappelijke basisopleiding voor alle economen moet zijn die langer duurt dan de éénjarige propedeuse. Het voorstel van de Aktiegroep werd overgenomen om het woord 'Kandidaats' in het vervolg daarom te vervangen door het woord 'Voortgezette Basisopleiding'. Voorts werd in de faculteitsraad besloten dat men deze periode in zijn studie moet hebben afgerond vóór men wordt toegelaten tot de doctoraalfase.

Daarmee verdween het meerderheidsstandpunt van de herstructureringscommissie, dat er na de propedeuse nog maar één 4-jaar durende periode overbleef. Na deze vlot genomen beslissing bleef de vraag over wat nu de inhoud moet zijn van de Voortgezette Basis, naast de huidige kandidaatsvakken Macro, Micro, Statistiek, Bedrijfscalculatie en Financiering.

Er was eigenlijk reeds in het voorjaar besloten dat daar in elk geval twee keuzevakken uit de nevendisciplines (recht, geschiedenis enz.) bij moesten zijn. Een grote meerderheid in de faculteit wilde daarmee benadrukken dat de economie-opleiding niet alleen mag bestaan uit het aanleren van een aantal technieken en economische analysemethoden. Vóór de specialisatie in het doctoraal in een aantal hoofdrichtingen moet men geïntroduceerd zijn in het brede terrein waarover de economie zich uitstrekt.

onderwijsmiddag

In een bijlage bij het herstructureringsrapport was ook dit principe ter discussie gesteld. Men zou nog

maar één vak uit de nevendisciplines hoeven doen en dan niet eens vóór de doctoraalfase. Daar is storm tegen gelopen, voornamelijk door de Aktiegroep Economen, die de brede basisopleiding in gevaar zag komen. De Aktiegroep had in pamfletten e.d. haar mening toegelicht en middels een handtekeningenactie om adhesie gevraagd. Dat bleek niet zonder succes. De petitie leverde zo'n 200 handtekeningen op. Belangrijker was echter wel de uitspraak op de onderwijsmiddag. Nadat deze was ingeleid door voor- en tegenstanders van de brede basisopleiding en na discussie over hun standpunten werd nota bene zonder tegenstemmen een uitspraak gedaan vóór handhaving van de brede basisopleiding.

ieb

Ook werd op de onderwijsmiddag gediscussieerd over IEB. Omdat iedereen het over eens is dat het monstervak IEB/Welvaartstheorie afgeschaft moet worden was het de vraag wat daarvoor in de plaats moest komen. De Aktiegroep had ervoor gepleit om IEB te handhaven. Dit vak geeft immers inzicht in en kennis van de ingrijpende internationale invloeden op de economie. Zonder die te behan delen krijgt men eeb zeer onvolledig inzicht in het functioneren van bedrijven en overheid. (Bijv. ook de E.E.G.) In vrijwel alle actuele economische vraagstukken zoals werkloosheid, inflatie, grondstoffen-crisis, ontwikkelingsproblemen in de Derde Wereld enz. vormt 'het buitenland' een der hoofdzaken. Voor Welvaartstheorie geldt in veel mindere mate dat het noodzakelijke invloeden op het economische proces analyseert. Veeleer is dit een normatief vak dat zich kenmerkt door een bestudering van specialistische onderdelen van de micro-economie. Het meerderheidsstandpunt op de studentenvergadering luidde overeenkomstig deze reden ering. IEB moet verplicht blijven. Dat er dan geen plaats meer voor een apart vak Welvaartstheorie is, is daarvan het gevolg. De faculteitsraad is uiteindelijk tot dezelfde conclusie gekomen. De brede basisopleiding is veiliggesteld; er blijven twee keuzevakken en ook IEB blijft verplicht.

volgende stap

Met deze besluiten over de structuur van de opleiding is niet alles gezegd over de inhoud van alle vakken. De bedrijfseconomische basisvakken worden nu getoetst op hun doelstellingen. Voldoen ze wel aan de eis van een brede inleiding in de bedrijfseconomie, enz.? Zeker voor IEB is nog wel wat te verhapstukken. De Aktiegroep heeft voorgesteld om in een open overleg met de betrokken docenten te komen tot een optimale invulling van dit vak. Daarbij zijn als suggesties gedaan om aandacht te besteden aan niet-neoklassieke handelstheorieën

(o.a. de imperialistische benaderingswijze), internationale arbeidsverdeling, multinationale ondernemingen enz.

Een zekere aansluiting bij vraagstukken van de Organisatie van de Markteconomie wordt daarbij goed mogelijk.

Voorlopig heeft de faculteitsraad een paar belangrijke beslissingen genomen, die de volle instemming van de studenten kunnen hebben. De aanvallen op de kwaliteit van de studie zijn met succes afgeslagen; er zijn zelfs enkele verbeteringen bereikt. De herstructurering is daardoor geworden, wat ze moest zijn: een stap op de weg naar een steeds beter studieprogramma. En één ding moet vast staan:

Als Klein ons van deze weg wil afbrengen, vindt hij ons tegenover zich.

Ferd Crone.

Vervolg van pag. 11

Tenslotte wil ik nog even signaleren dat ook het vak financiering zijn continuïteit heeft: erbarmelijke slaagingspercentages zonder enige neiging tot opleving. Voor 22 december, onmiddelijk na het tentamen, is er door kandidaatsstudenten dan ook een vergadering belegd over de problematiek van dit tentamen. (nadere informatie bij de SEF) De voornaamste grieven van de kandidaatsstudebten betreffen:

- tijdnoed op het tentamen
- een onoverzichtelijke syllabus met zeer verwarrend woordgebruik en symboolgebruik
- onvoldoende oefenstof
- verwarrende uitwerking van sommen wegens ontbreken van enige standaardisatie, met zeer fru terende uitwerking op de tentamen voorbereiding.
- het tot op heden achterwege blijven van een reactie van prof. Ankum.

Kortom een zaak die alle aandacht verdient.

Prettige feestdagen!

dennie pit
studentlid
faculteitsbestuur

stages bij AIESEC

De AIESEC is een internationale studentenorganisatie die ieder jaar een stage-uitwisselingsprogramma organiseert. Dit programma biedt economiestudenten de mogelijkheid een stage te lopen op velerlei gebied bij het bedrijfsleven of de overheid in een van de 54 aangesloten landen. De stage-duur kan variëren van 6 tot 52 weken. De student kan zijn/haar specifieke wensen kenbaar maken en de AIESEC in het buitenland verzorgt bovendien de introductie, woonruimte en begeleiding. Nadere informatie wordt u gaarne verstrekt op het AIESEC-kantoor op maand-, woens- en vrijdag van 15-17 uur of telefonisch. Ons adres is: AIESEC-Amsterdam, Burg. Tellegenhuis, Jodenbreestraat 23, kamer 1136, Amsterdam - tel. 5254051
De sluitingsdatum voor inschrijving is 15 januari 1977.

interview Neil de Marchi

Neil de Marchi is vanaf mei dit jaar verbonden aan de economische faculteit van de Universiteit van Amsterdam en wel aan de vakgroep Macro-economie. Hij is 36 jaar geleden geboren in het westelijk deel van Australië, in Kattanning. Na de lagere school doorliep hij de high-school, waarna hij aan de Universiteit van Perth vier jaar economie studeerde. Vervolgens kreeg hij een beurs om in Oxford (Eng.) te gaan studeren. Na drie jaar vertrok hij weer naar Australië, om aan de pas opgerichte Universiteit van Melbourne economie te doceren.

Hij doceerde internationale economische theorieën en theorieën van de economische groei. Bij de voorbereiding van zijn lessen stuitte hij op het werk van Joan Robinson. Daarbij raakte hij vooral geïnteresseerd in de analytische ontwikkelingen, welke de basis vormde van moderne economische groei-theorieën, in het bijzonder Marx. Dit hield hem zozeer bezig, dat hij zijn baan opgaf en weer ging studeren en nu vooral zijn aandacht concentreerde op de geschiedenis van het economisch denken.

Na dit afgerond te hebben, kreeg hij een beurs van Lord Nuffield (de fabrikant van Morris auto's) om gedurende een jaar in Londen te kunnen studeren. Daarna vertrok hij naar North Carolina (V.S.), waar hij gedurende vijf jaar aan de Duke University was verbonden als associated professor.

geschiedenis

Het gebied waarop hij zich nu begeeft ligt naar zijn idee wek degelijk in het verlengde van zijn vroegere bezigheid: economisch theorie. De geschiedenis van het economisch denken is voor mij theorie. De moderne theoretische ontwikkelingen moet je in gedachten houden als referentiekader. Dit maakt je werk veel interessanter en belangrijker dan wanneer je de theorie buiten beschouwing laat". Dit illustreert hij met een uitspraak van de nog maal pas overleden filosoof, Imera Lakatos: "Filosofie van de wetenschap zonder geschiedenis van de wetenschap is dood, geschiedenis van de wetenschap, zonder filosofie van de wetenschap is blind". Want, zoals hij benadrukt: "wanneer je egen filosofisch of methodologisch perspectief ebt, weet je niet waar je in de geschiedenis naar zoekt. Wanneer je je echter alleen maar bezig houdt met filosofie van de wetenschap, zuivere methodologie, zonder te kijken naar

historische gebeurtenissen, komt je met de methodologie op een dwaalspoor, omdat je niet kijkt hoe wetenschappers zich in feite gedragen, hoe wetenschap in feite bedreven wordt.

Een probleem, waarmee dit volgens hem goed wordt geïllustreerd, is het "toetsen van theorieën", iets waar economen eigenlijk niet veel over praten. Sociale data kunnen in hun handen net zo lang gekneet worden tot ze in hun modellen passen (positivistische methodologie), waarin de theorie van Milton Friedman alleen de functie vervult relevante en praktische vragen te onderscheiden. Neil de Marchi plaatst hier duidelijk zijn opvatting tegenover, dat bij het toetsen vooral de vraag wat de verklaren waarde van voorstellingen is, centraal dient te staan. En dat is datgene wat hij in meerdere publicaties heeft trachten te benadrukken.

naar nederland

De reden dat hij naar Nederland is gekomen is in de eerste plaats dat zijn vrouw, die zelf Nederlandse is, hier in de medicijnen wilde afstuderen. Dit noopte hem, althans tijdelijk, hier een baan te zoeken, wat hem op onze faculteit deed belanden. Nu, na enkele maanden, blijkt dat het werk in de vakgroep Macro-economie en haar wetenschapsopvattingen hem dermate aanspreken, dat hij graag langer zou willen blijven. "Ik merk nu, dat ik in een vakgroep zit met een speciaal karakter: een vakgroep, waarin ik de mogelijkheid heb me te ontwikkelen in een richting die mij persoonlijk en als wetenschapper aanspreekt. Wat betreft mijn werktijden wil ik nog opmerken, dat ik, omdat mijn vrouw een co-assistentenschap vervult en wij uiteraard ook aandacht moeten besteden aan onze kinderen, hier geen volle werkdagen aanwezig kan zijn. Dit betekent echter niet dat ik niet steeds bereikbaar ben voor studenten en medewerkers en dat ik niet net zo consciëntieus mijn werk probeer te verrichten. In Amerika word je beoordeeld op twee punten: enerzijds de hoeveelheid publicaties die je doet, anderzijds de wijze waarop studenten je waarderen. Wanneer je colleges slecht zijn en er dus steeds minder studenten komen, moet je je daarvoor verantwoorden. Dus zowel je onderzoek-alsook je onderwijsactiviteiten worden daar op grond van marktkriteria beoordeeld. Van de studie hier kun je zeggen, dat zij een product is van de democratiseringsbeweging, die rond 1968 haar hoogtepunt bereikte. Terwijl vroeger de hoogleraar alleen op de universiteit verscheen om hoorcolleges te geven en verder in zijn grachtenhuis werkte, hebben de studenten nu veel meer toegang tot deze mensen".

Wanneer wij verder praten over het contact tussen studenten en docenten, spreekt hij er zijn verbazing over uit dat hier tussen beiden zo weinig contact is. Terugblikkend op zijn periode in Amerika, vertelt hij dat studenten en docenten veel meer contact met elkaar hebben. Dit heeft, volgens hem, enerzijds te maken met het daar heer-

sende cultuurpatroon, anderzijds met de meer intensieve deelname van studenten bij onderwijs- en onderzoekactiviteiten. Studenten aarzelen daar bijv. niet om met hoogleraren over hun problemen te spreken. De situatie bij ons heeft tot gevolg dat naarmate de studie vordert, de student steeds meer op zichzelf raakt aangewezenen. Hij is graag bereid om het contact met de studenten te versterken. Dit wil hij niet beperken tot het officiële studieprogramma. Wanneer studenten denken begeleiding, advies of uitleg nodig te hebben op zijn vakgebied, kunnen ze altijd bij hem aankloppen.

onderzoek

Onderzoek door studenten neemt voor hem een belangrijke plaats in bij zijn visie op goed wetenschappelijk onderwijs. In onze faculteit wordt door studenten eigenlijk helemaal niet deelgenomen aan welke vorm van onderzoek dan ook. Een uitzondering maakt hij voor kandidaat-assistenten, die echter door hun geringe aantal en het beperkte aantal plaatsen een elite in het onderzoekveld voor studenten vormen. Onderzoek door studenten en medewerkers moet volgens hem een geïntegreerd onderdeel vormen van het onderwijs. Sprekend over zijn ervaringen aan de Duke University, vertelt hij dat iedere wetenschappelijk medewerker daar een budget van 300 dollar per jaar heeft om studenten bij onderzoek te betrekken. Dit betreft dan wel eenvoudige opdrachten, die een onderdeel vormen van het onderzoek, dat door de stafmedewerker zelf moet worden verricht. Op deze manier krijgt de student op eenvoudige wijze, enerzijds inzicht in de manier waarop een onderzoek verricht wordt, anderzijds hoe de theorieën, gedoceerd in de verschillende colleges, gebruikt worden bij de analyse van economische verschijnselen.

de vakgroep

Hij voelt zich sterk aangetrokken tot de manier waarop in de vakgroep Macro-economie wordt gewerkt. Ter illustratie daarvan haalt hij een seminar aan, waarop een wetenschapper van de universiteit van Florida een lezing hield. Deze man hield een typisch Amerikaans verhaal, waarin hij op grond van een model voorspellingen deed en deze toetsen met behulp van bepaalde statistische standaardtechnieken. Verrassend was,

aldus Neil de Marchi, dat hij onderbroken werd door vragen als "Is deze vergelijking wel zinvol, wat is de economische betekenis ervan, bedoelt u echt te toetsen of is het meer een kwestie van schatten". Met andere woorden, hier werden fundamentele methodologische vragen gesteld, vragen die op een Amerikaanse universiteit niet gesteld zouden worden. Daar geldt veel eerder de positivistisch economische benadering van Milton Friedman, waarbij uitspraken, die gebaseerd zijn op enig getheoretiseer en die tevens in overeenstemming zijn met de werkelijkheid als een getuigenis van goed werk worden beschouwd. Als je, aldus Neil de Marchi, geen methoden hebt om verschillende theorieën van elkaar te onderscheiden, doe je niets anders dan het schatten van functionele verbanden. Er is dus geen sprake van toetsen; je zorgt er hooguit voor dat het overeenstemt met je gegevens.

Thomas Kuhn heeft daarover in zijn boek *The structure of scientific revolutions* o.m. de volgende uitspraak gedaan: "Eerst dan maakten de sociale wetenschappen vooruitgang wanneer de mensen ophouden fundamentele vragen te stellen! Ze geloven dat ze daarmee op de goede weg zijn. Op die manier kunnen ze zich helemaal bezig houden met nauwkeurigere berekeningen, meer exacte voorspellingen en meer complexe formuleringen. Als iemand dan eens de vraag stelt of de uitgangspunten wel juist zijn, breekt er bij wijze van spreken een soort revolutie los. Ik vind het daarom verfrissend dat hier in de vakgroep Macroeconomie deze vragen juist wel kunnen worden gesteld. Er is hier veel meer openheid, meer wetenschappelijke interesse, die ik juist heb gemist in Amerika. Ik geloof dat deze wijze van wetenschap bedrijven een zeer positief effect heeft. Mensen zeggen wel eens, dat het methodologisch debat steriel is, ze vragen zich af waarom men zich bezig moet houden met de definitie van voorwaarden! Ze zouden gelijk hebben wanneer het doel van de methodologie is, om de enige echte waarheid te vinden".

Hij ervaart dat iedereen in de vakgroep zich zeer bewust is van de beperkingen van kwantitatief economisch onderzoek. Hij zou daarom graag langer willen blijven om zijn bijdrage daaraan te leveren.

marx

Vorig cursusjaar heeft De Marchi een werkgroep Marxistische economie georganiseerd voor één student! Dit geringe aantal bevreedde hem, hoewel het ook verklaard kan worden uit het feit dat hij hier nog onbekend is, geen marxist is en de werkgroep hier vrij onverwacht werd begonnen. Hij vindt het daarom vreemd, omdat deze werkgroep toch een gevolg is van studentenopstand in 1968 toen er om een Marxistische economie gevraagd werd, wat nu met een vertraging van enige jaren is doorgewerkt. Hij denkt in zijn huidige hoorcolleges een betere formule te hebben gevonden voor onze Faculteit: in deze colleges probeert hij de ontwikkelingen in het Marxistische denken te relateren aan moderne problemen. "Ik ben niet van plan er een cursus politieke economie van te maken. Ik wil de ontwikkeling en de gevolgen van het Marxistisch denken behandelen

en dit confronteren met algemene opvattingen, met name de neo-klassieke (net zoals ik nu met Keynes doe) en zo komen tot een kritische houding t.o.v. de neoklassieke theorie en de beperkingen daarvan. Er zijn twee groepen die Marx bestuderen: "gelovigen" van de Marxistische theorie en aanhangers van de Neo-klassieke school. De "gelovigen" zijn bang om de vragen te stellen die de Neo-klassieken wel stellen en dezen stellen vragen vanuit een standpunt dat zo volkomen anders is dan dat van Marx, dat ze beiden Marx onrecht aandoen. Naar mijn idee moet je de denkbeelden van Marx tegen de historische achtergronden plaatsen en confronteren met andere theorieën om de betekenis ervan te doorgronden. Daarvoor behoeft je geen volgeling van Marx te zijn, maar gewoon een eerlijk student van de ideeën van Marx, hetgeen ik probeer te zijn". Hij stelt zich een cursus voor, die ook voor de mensen uit andere faculteiten open staat, waarbij in een eerste deel erg diep op Marx als econoom wordt ingegaan en pas in een tweede deel deze kennis geconfronteerd wordt met dingen die op andere faculteiten gedaan worden en met politiek-economische en praktische zaken. Maar deze cursus behoeft informele studiegroepjes zeker niet uit te sluiten. Daarmee wil hij ook heel graag zijn medewerking verlenen.

niveau

Wat vindt U van het afstudeerniveau in Nederland?

Hij vindt het moeilijk om deze vraag te beantwoorden, te meer daar hij nog maar weinig contact heeft gehad met de studenten hier aan de faculteit. Uit het Herstructureringsrapport is hem wel duidelijk geworden dat als belangrijkste criterium voor het niveau moet gelden, dat studenten na de doctorale fase op vergelijkbaar niveau met afgestudeerden aan buitenlandse faculteiten staan. Op twee punten wil hij dan toch wel ingaan. Het valt hem op dat studenten hier een andere wetenschappelijke opvoeding krijgen in vergelijking met bijvoorbeeld Amerikaanse studenten. Amerikaanse studenten leren zelfstandig, onafhankelijk te worden. "Zoek een baantje naast je studie, zoek werk, waarmee je in de zomer onderzoekervaringen kunt opdoen". En stafwerkers vragen vaak om samen met hen te werken aan wetenschappelijk onderzoek. Naar zijn mening zijn ze op die manier, hoewel veel dingen niet diepgaand behandeld worden, na de kandidaatsfase al in staat om zelf onderzoek te plegen. Het vertrouwen dat daarmee ontwikkeld wordt, is hier zeldzaam. Tenzij je wordt uitverkoren om als kandidaats-assistent te werken, heb je geen kans om dit gedrag te ontwikkelen. De studenten zijn hier goed belezen, maar misschien niet meer dan dat. Ze kennen veel literatuur, met veel "enerzijds" en "anderzijds". Typerend voor het systeem in Nederland vindt hij de dictaten: volkomen afgebakende onderwerpen, waarvoor de schrijver het nodige literatuuronderzoek heeft verricht, allemaal in een hoofdstukje, elk met een eigen inleiding en wat "concluderende opmerkingen" en dan leren - en je bent een goede student. Op zich is het niveau wel gelijk aan dat in Amerika, wanneer je naar de literatuur kijkt, maar wanneer je er in betreft wat de studenten ermee kunnen doen,

kun je zeggen dat het niveau hier lager is voor de gemiddelde student. Dit is niet het geval voor de "elite" van kandidaat-assistenten.

nixon

Neil de Marchi heeft in het kader van een onderzoek naar het loon- en prijsbeleid onder de diverse presidenten van Amerika de eerste Nixonperiode voor zijn rekening genomen, waarbij uitgangspunt was: "in hoeverre wordt economische politiek bepaald door het economisch denken, uit welke tijd stammen die denkbeelden en wat voor ideeën zijn het en anderzijds, in hoeverre wordt de economische politiek bepaald door politieke factoren? Daartoe moest ik allerlei mensen interviewen die een belangrijke rol gespeeld hadden in het proces van de economische politiek. Het was net in de tijd dat Watergate begon te spelen, iedereen deed erg moeilijk en ik had helemaal geen toegang tot allerlei documenten. Toch heb ik bij dit onderzoek twee belangrijke dingen ontdekt. In de eerste plaats dat economische politiek een zaak is die van dag tot dag bepaald wordt. De research-staf van de economische adviseurs zijn nog wel mensen met een opleiding die gebaseerd is op nieuwe theorieën, maar de memoranda die ze schrijven worden toch beoordeeld op basis van de algemene denkbeelden van de mensen aan de top. Deze denkbeelden hebben ze 30 jaar geleden opgedaan op college. Het beleid wordt dan ook voornamelijk bepaald door die ideeën. Het zou buitengewoon interessant zijn om te bestuderen hoe groot de tijd is die ligt tussen de periode dat theorieën dominant zijn en de periode dat ze werkelijk invloed hebben op de economische politiek. In de tweede plaats merkte ik dat grote beslissingen voornamelijk op politieke gronden gebaseerd waren, maar dat kan ook gelegen hebben aan het feit dat ik de Nixon-administratie bekeek, Nixon, die gek was op veel spektakel.

voortuitgang

Hij is zeer geïnteresseerd in de manier waarop de wetenschap zich ontwikkelt en in de vraag of er sprake is van voortuitgang. Daarbij pakt hij de uitspraak van Thomas Kuhn weer op, die hij aan het begin van dit artikel stelde. Namelijk de stelling dat wanneer er geen fundamentele vragen worden gesteld, er sprake is van voortuitgang op wetenschappelijk gebied. Zo krijg je het idee dat in perioden waarin een bepaalde theorie dominant is, de voortuitgang ook het grootste is. De mensen die een andere theorie aanhangen, menen daarentegen dat er dan juist sprake is van achteruitgang. In

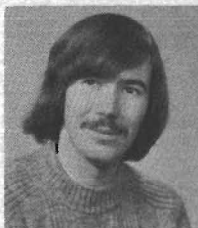
dat kader plaatst hij het debat dat in de negentiende eeuw tussen de school van Ricardo en aanhangers van de grensnuttheorie plaatsvond (Hier staat dus de klassieke tegenover de neo-klassieke theorie). De grensnuttheorie vormt, zoals we weten, de kern van het neoklassieke denken. Een van de leiders van dit nieuwe denken was Jevons, vooral doordat de docenten van de "oude school" de meerderheid vormden. Neil de Marchi probeert in zijn artikel "The noxious influence of authority" na te gaan of de aantijging van Jevons tegen met name de leider van de oude school (Stuart Mill) klopt. Hij onderzoekt of en in hoeverre Mill's invloed bepalend was bij benoemingen van wetenschappelijk personeel aan de Engelse en Schotse universiteiten. Op de vraag of de maatstaf van Kuhn geldig is, kan volgens hem nog geen duidelijk antwoord gegeven worden.

oxford

Drie jaar lang studeerde Neil de Marchi aan de universiteit van Oxford, een periode, die van grote betekenis voor hem is geweest. "Ik kan niet zeggen dat ik in die periode zo bewust was van de verschillende stromingen in de economische wetenschap. Later toen ik kennismakte met andere stromingen, ontdekte ik dat men zich in Oxford voornamelijk bezig hield met de algemene evenwichtstheorie. Dit in tegenstelling tot de universiteit van Cambridge, waar de opvattingen van Ricardo, dat een analyse van de produktie voldoende is ter verklaring van de prijzen. Met andere woorden, je hoeft te kijken naar de aanbodzijde. Dit maakt het mogelijk om een arbeidskosten-theorie te formuleren, waarmee je Marx dicht benadert. Een andere belangrijke implicatie is, dat de loonvoet in relatie tot de winstvoet bepaald moet worden tezamen met het hele systeem van prijzen. Dat betekent om mee te beginnen, dat je een aantal dingen als gegeven moet aannemen, o.a. de verdeling van het inkomen. Dus een politieke beslissing m.b.t. de verdeling van het inkomen is van het grootste gewicht, wanneer je praat over prijzen. Dat is dus de politiek-economische opvatting, zoals die in Cambridge heerst. In Oxford hanteert men de Walrasiaanse algemene evenwichtstheorie; er is daarbij geen plaats voor politieke factoren. Je neemt eenvoudig de techniek, de grondstoffenbronnen en consumptiepreferenties als gegeven en brengt deze bij elkaar in de vorm van vraag en aanbod, aldus komen de prijzen tot stand. Waarmee ik maar wil zeggen dat de politieke relevantie van dit soort betogen nihil is. Van deze verschillen in benadering werd ik mij pas bewust, toen ik terug was in Australië, mij daar met groeitheorieën ging bezighouden en op werken van Joan Robinson stuitte, die juist in Cambridge een leidende rol speelde. In Oxford had ik nog nooit van haar gehoord. Hieruit blijkt dat de studenten zich ervan bewust moeten zijn dat de economische theorie, waarin zij onderwezen worden, geformuleerd is vanuit een bepaald gezichtspunt, dat niet wetenschappelijk gestaafd is. Het vertegenwoordigt een a priori visie op de werkelijkheid en gezichtspunten verschillen nu eenmaal. Dus wanneer ik de studenten kan leren zich niet zo maar neer te leggen bij de inhoud van hun literatuur, dan heb ik, naar mijn idee, iets nuttigs gedaan.

K.d.B. & A.v.B.

wisseling studie-adviseurschap

November j.l. is Lito Hoornweg, de studie-adviseur bij Economie weggegaan om als dekaan op het Bureau Studentenzaken nog activer te gaan werken aan de Studentverzorgingsstructuur en het welzijn binnen de Universiteit van Amsterdam.

Als zijn opvolger bij Economie wordt ik met ingang van 1 januari a.s. benoemd. Ik ben Bert van Gelder, 26 jaar, in '74 in Leiden als socioloog afgestudeerd, en op het ogenblik werkzaam als onderwijskundige, speciaal belast met de problematiek van de herprogrammering in de Sub-fakulteit van Planologie en Demografie.

De overgang naar de Economische Fakulteit betekent voor mij die van de kant van de zuiver-preventief gerichte hulpverlening naar een meer kuratief gerichte baan, waarbij niet alleen het voorkomen van onderwijsproblemen, zoals bijvoorbeeld studiestaking en -vertraging, centraal staat, maar evenzeer aandacht wordt besteed aan het oplossen van problemen, waar studenten en stafleden al mee zijn gekonfronteerd. Juist dit "probleemoplossend" aspect vormt een extra-aantrekkelijke dimensie van de functie van studie-adviseur. Voor de fakulteit betekent het vertrek van Lito het wegvallen van een voor dit werk fundamenteel aantal persoonlijke, in de loop van vier jaar vaak moeizaam opgebouwde relaties en contacten; en gepaard daaraan het verlies van een enorm stuk know-how en ervaring met de problematiek van de economie-studie. Een opvolger zal moeten proberen een zelfde soort vertrouwenspositie op te bouwen, waar zeker het tijdsaspect een belangrijke rol in zal spelen. Mijn inwerkperiode zal daarom, denk ik voornamelijk gericht moeten zijn op het zo spoedig-mogelijk vertrouwd raken met de studenten en de docen-

ten in de Fakulteit, om vanaf het begin optimaal de begeleiding te kunnen overnemen, die de kern van het studie-adviseurschap vormt. Omdat met name de groepsgewijze begeleiding in de propedeusefase zo'n belangrijk aspect van de werkzaamheden betekent, is het erg jammer dat door de inzet en energie die het inwerken in de problematiek betekent, de studenten juist in de propedeusefase dit studiejaar nog niet volledig kunnen steunen op de activiteiten van de studie-adviseur. Uiteraard zullen Lito en ik wel alles in het werk stellen om de overgang voor iedereen zo soepel mogelijk te laten verlopen, waarbij met name het spreekuur, elke donderdag van 10-13 uur op kamer 2150, tel. 4138, voorlopig door ons gezamenlijk zal worden waargenomen.

Dan, maar evengoed gedurende de rest van de week, is iedereen welkom met opmerkingen, suggesties, vragen of zomaar voor een praatje op bovengenoemde kamer 2150.

Ik zelf vind het erg belangrijk als jullie niet alleen binnenlopen in probleemsituaties, maar evengoed als er minder- of helemaal geen dwingende redenen voor bestaan. Hopenlijk tot ziens,

Bert van Gelder.

E. C. G. V.

Het volgende programma van seminars is georganiseerd voor 1976/77:

1. 25 november: B. Pollitt (Universiteit van Glasgow), 'Moral versus material incentives: the Cuban experience'.
2. 17 januari: M. Ellman (U.v.A.), 'Changes in Soviet planning and management in the 1970's'.
3. 31 januari: L. Zurawicki (Universiteit van Warschau), 'Socialistische multinationals'.
4. 14 februari: G. Waardenburg (Erasmus Universiteit, Rotterdam), 'Enkele aspecten van de organisatie in de Chinese industrie'.
5. 28 februari: H.J. Wagener (Groningen), 'Property rights and economic systems'.
6. 14 maart: R. Knaack (U.v.A.), 'The modelling of planned economies'.

Alle bijeenkomsten worden gehouden op Jodenbreestraat 23 tussen 14.00 en 16.00 uur. Alle belangstellenden zijn van harte welkom!

kandidaats^p raad

het wel ende wee

Evenals de Faculteitsraad heeft ook de kandidaatsraad nogal wat mutaties ondergaan. Van stafzijde hebben de heren van Stuivenberg (economische geschiedenis) en Jansen (economisch geografisch instituut) de gelederen versterkt, van studen-tenzijde deden Jos Smit, Eddy Dau en ondergetekende hun intrede. Deze ingrijpende wijzigingen brachten hun eigen probleempjes mee. Zo meende de heer Wesseling bij het betreden van de vergaderzaal aanvankelijk in een werkgroep terecht te zijn gekomen. (?)

welvaarts / I.E.B.

De laatste twee vergaderingen van de kandidaatsraad stonden voornamelijk in het teken van de problematiek rond de vakken welvaarts-theorie, economische orde en theorie van de organisatie van de markt-economie (in de wandeling en de rest van dit stukje "welvaarts" genoemd) en Internationaal Economische betrekkingen (I.E.B.). Voor de nietingewijden even in het kort de voorgeschiedenis.

De laatste jaren vormden welvaarts en I.E.B. samen 1 vak voor het kandidaats. In beide vakken wordt gedurende 1/2 blok (12 weken 2 uur) college gegeven en beide vakken worden met een afzonderlijk tentamen afgerond. Nu voldeed deze combinatie niet al te best. Literair geëngageerden binnen de faculteit spreken zelfs over het "monstrum" welvaarts/I.E.B. Men moet zich hierbij waarschijnlijk een soort cerberus voorstellen met v.d. Doel en Wesseling als voornaamste kopp(stuk)en. Hoe het ook zij, iedereen was van mening dat de situatie moest veranderen.

De wijze waarop gaf echter, zoals was te voorzien, de nodige problemen. Als eerste stap kwam de Kandidaats-Programma Commissie (K.P.C.) met een voorstel wat inhield dat, ervan uitgaande dat men geen negende vak in de kandidaatsfase wil, beide vakken keuzevakken moeten worden; hetgeen een garantie zou impliceren voor de volwaardigheid van beide vakken. Niet overal viel dit K.P.C. voorstel in goede aarde. Wesseling (I.E.B.) stelde in de K.R. vergadering van 14 september jl. dat I.E.B. dan verplicht gesteld zou kunnen worden voor diegenen die in de doctoraal-fase vakken als macro, I.E.B. en geldtheorie willen volgen (hetgeen hij overigens bij een latere gelegenheid terugnam).

Van de zijde van de actiegroep werd bepleit dat I.E.B. deel behoort uit te maken van de hooggeschatte "brede basisopleiding". Van den Doel toonde zich bij monde van Pais een tegenstander van een dergelijke regeling.

Vervolgens werd besloten van den Doel en Wesseling de gelegenheid te geven hun mening over het een en ander op papier te zetten.

Van den Doel maakte van deze gelegenheid gebruiken in een brief aan de K.R. stelde hij dat:

- hij van de kritiek op zijn vak kennis had genomen en hieraan tegemoet wil komen door de colleges voortaan zelf te geven en de inhoud meer toe te spitsen op actuele vraagstukken.

- het monstrum ontkoppelt dient te worden
- beide vakken keuzevakken dienen te worden (nadruk op beide)
- beide vakken niet verkapt verplicht moeten worden gesteld.

In de K.R. vergadering van 12 okt. jl. was van den Doel aanwezig om dit toe te lichten evenals dhr. Boukema namens de K.P.C.

De discussie speelde zich voornamelijk af tussen v.d. Doel en Rik Hindriks van de studentenfractie over de kwestie of het al dan niet terecht is dat welvaarts alleen keuze kan worden als I.E.B. dat ook wordt. Een ietwat verwarrende discussie temeer omdat pas na verloop van tijd bleek dat v.d. Doel praatte over de periode tot aan de herstructurering en Hindriks over periode na de herstructurering.

Besloten werd dat van studen-tenzijde een aantal redelijke alternatieven zou worden opgesteld waarover in de vergadering van 9 november gestemd kon worden.

Aldus geschiedde en uit de bus kwamen 4 alternatieven waarvan heterste (beide vakken keuze, ingedeeld bij de semi-verplichte vakken) 3 stemmen kreeg, het tweede (beide vakken verplicht, een negende vak dus) 4 stemmen, het derde (I.E.B. verplicht en welvaarts keuze) geen stem, en het vierde alternatief (beide vakken worden keuze, ondergebracht in de "vrije sektor") 1 stem. Bovendien was er 1 onthouding waarmee het tweede voorstel dus was aangenomen. Hoe frustrerend is het dan niet te horen dat grote broer de faculteitsraad een voorstel van prof. Klant heeft aan genomen dat helemaal niet bij onze alternatieven voorkwam, namelijk het verplicht stellen van I.E.B. en het afvoeren van welvaarts uit het kandidaats, zelfs als keuzevak.

Dit geldt welliswaar pas na de invoering van de herstructurering maar het zou me niets verbazen als het volgend jaar al wordt ingevoerd. ondanks de kritiek op het vak welvaarts vind ik het te ver gaan om studenten de mogelijkheid te ontnemen om in de kandidaatsfase met het vak kennis te maken. Dit is vooral een verschraling voor diegenen die bij deze kennismaking hadden willen laten omdat hun doktoraalpakket al vol is

herstructurering

Vanzelfsprekend is het concept - rapport herstructurering ook in de kandidaatsraad ter sprake gekomen. In eerste instantie gebeurde dit op originele wijze tijdens de discussie over I.E.B./welvaarts.

De heer van Stuivenberg komt na een half uur binnen; dat ging ongeveer zo: v. Stuivenberg (binnenstuivend):

"Is dit de kandidaatsraad? ja, ik kon niet eerder komen zeg. Dag Pais. Een uitstekend rapport zeg, werkelijk prima werk. Zeg Pais zat jij ook in die commissie?"

Pais "Vanzelfsprekend, welke commissie bedoel je eigenlijk?" Stuivenberg: "Dat herstructurerings-rapport, maar..."

Schetst zijn positieve kritiek, wijst erop dat de keuzevakken in eerste instantie economische vakken zijn, (ik zou economische geschiedenis net zo goed chronologische economie kunnen noemen) en verwiert vervolgens de bijlage omdat, zo stelde hij, argumenten van de herstructurering gebruikt worden om een vijfjarige studieduur te claimen.

Na deze sprankelende uiteenzetting (niemand had er een woord tussen kunnen krijgen) verdween hij weer met de mededeling dat hij college moest gaan geven. Een dynamische persoonlijkheid dus waar de kandidaatsraad waarschijnlijk nog veel plezier aan kan beleven.

In de verdere bespreking van het rapport stelden de studenten dat ze het met de strekking van het rapport eens waren maar de bijlage verwierpen. Mej. ter Wolde (financiering) en dhr. Luyten (statistiek) waren echter van mening dat de argumenten gebruikt in het rapport lang niet steekhoudend genoeg waren om een vijfjarige studieduur te verkrijgen.

Tot zover de herstructurering tot zover de kandidaatsraad. In de volgende rostra meer over dit dynamische adviesorgaan

HvO lid K.R.

GROETEN UIT DEN HAAG

Vlak voor de deadline van dit vijftigste ROSTRA nummer bereikte ons een reaktie van de heer Duysenberg die zijn bezigheden tegenwoordig in Den-Haag schijnt te hebben. U ziet het, ook in Haagse kringen heeft ROSTRA naam gemaakt. Wij zijn de heer Duysenberg zeer erkentelijk en wensen deze ex-redacteur in de toekomst alle goeds toe

"Alles bij het oude?"

Na een aantal jaren van de faculteit verdwenen te zijn doet het goed een uitnodiging te krijgen - zij het met een zeer korte antwoord-termijn; de redactie was me kennelijk al vergeten - om als oud-redacteur bij gelegenheid van het 50-ste nummer van Rostra ook weer eens iets te schrijven.

Als ik wel ben ingelicht betreft dit jubileum overigens alleen de nieuwe versie van Rostra. Het blad schijnt al heel lang te bestaan en o.a. P.A.M. van Philips behoort meen ik tot een van de oprichters. In de uitnodiging van de redactie wordt gesproken van het "door rust en welge-manierdheid gekenmerkte academische milieu". Er moet dan sedert mijn vertrek veel veranderd zijn. Ik herinner mij de dag dat mijn medewerkers en ik bijna de kantine met lijfelijk geweld zijn uitgewerkt te levendig om dit te mogen concluderen. Post hoc ergo propter hoc ?

Ik wens Rostra en de faculteit alle goeds. De resultaten zien wij hier in Den Haag zeer graag, zowel in de vorm van afgestudeerden als in de vorm van de onderzoekresultaten.

Duysenberg

SEF JAARVERGADERING

22 oktober jl. vond de jaarlijkse ledenvergadering van de SEF plaats. De opkomst was bedroevend. Maar ondanks dat gaan we vrolijk verder. We blijven studieboeken verkopen. De vrije literatuur wordt uitgebreid. Binnenkort starten we met een uitgebreid SUN fonds: werken van Marx en Engels, Mandel, Henriette Roland Holst. De ontwikkeling van het economies denken van Marx, Witali Wygodsky; De armoede van de economische wetenschap; Krisis in de economische theorie; Meerwaarde en winst, W. van Drimmelen; het veelgevraagde boek van J.A. de Jonge: De industrialisatie in Nederland tussen 1850 en 1914; Vrouwenarbeid in landbouw en industrie in Nederland, W.N. Schilstra enz. Van boek en beurs (eigen boeken worden ten koop aangeboden) maken vele studenten gebruik, maar hun aantal kan nog flink worden uitgebreid.

Regelmatig organiseert de SEF nog horrels. Sinds kort hebben we een eigen tap. Voor deze en andere activiteiten blijven we meer mensen nodig hebben. Mensen die excursies en studiereizen willen organiseren krijgen bij de SEF alle ruimte. Mensen van de Sri Lanka reis maken veel gebruik van de faciliteiten van de SEF: archief, stencil- en kopieerapparaat. Terug naar de jaarvergadering: Na een inleiding van de scheidende voorzitter Jan Peerdeman, werden de financiën doorgenomen, en akkoord bevonden door de vergadering. Balans en Overzicht baten en lasten over de jaren 74/75 en 75/76 alsmede de eveneens goedgekeurde begroting voor 76/77 zijn op het SEF kantoor te verkrijgen. Afsproken werd de drank te verdigen tegen onbehoorlijke diefstal, onze kamer, die ons dreigt te wor-

den afgenomen, met man en macht te verdedigen indien het moment daar is. Dubieuze debiteuren wordt het zeer moeilijk gemaakt. Als leden voor het nieuwe bestuur werden voorgedragen en vervolgens door de ledenvergadering benoemd: Paul van Leeuwen, Tom Freriks, Rik Hendriks, Harman Korte, Ton Dekker en Paul Besseling voor de Sri Lanka activiteiten. De nieuwe kaskomis-sie bestaat uit Frank Daudt, Piet de Vrije en Ferd Crone. Aan het slot van de vergadering werd Riens van Zanen voor onmetelijke bevozen diensten door het nieuwe bestuur benoemd tot eerste erelid van de studievereniging, een niet geringe blijk van hulde.

de SEF

korrostrapondentie

L. Groenewegen
Hogewoerd 127
Leiden

17 nov. 1976

Mijne Heren :

Re.: De confectie in afbraak

Doordat ik enigszins op de hoogte ben met de omstandigheden in de confectieindustrie reageer ik graag op het stukje van de heren v. Klavere en S. Kooistra.

"De ned. konfektionairs konden de concurrentie met name met de grote duitse konfektiebedrijven niet aan". (Waarom niet ?)

"De ned. konfektieindustrie was niet technisch uitgerust om jeans te produceren" (?)

"In hun jacht op goedkope kleding etc." (Is kleding goedkoop ?)

De gevolgtrekking uit het bovenstaande: "De verscherping van de internationale enz.". Dit is de oorzaak van de afbraak van de konfektieindustrie, aldus de schrijvers van het stukje.

Met alle respect voor het statistisch cijfermateriaal, het is niet in staat de oorzaak te achterhalen. Het cijfermateriaal bevat geen enkel gegeven over de commerciële aspecten van het gebeuren.

En daar zit nou juist de kneep !

De oorzaak ligt hierin, dat het topmanagement de vraagveranderingen, de mode, niet aanvoelde, niet voorzag.

De consument van 1965, 1970, 1975, is een heel andere dan die van 1950. Veranderingen in cultuur, bestedingspatroon etc. werden voor kennisgeving aangenomen, i.p.v. te worden vertaald in produktdifferentiatie en innovatie; marktsegmentatie; andere distributiemethoden en promotionele activiteiten.

De prijsstelling stond centraal in het konfektionairs denken. Men dacht afnemende vraag tegemoet te kunnen treden door alle nadruk te leggen op maatregelen ter kostenverlaging.

De enige overleving van de konfektieindustrie ligt niet in subsidiering/meer bureaucratie (waar mode sleutelwoord is zal dit averechts werken), maar in gespecialiseerde kleine bedrijfseenheden die in staat zijn de marktontwikkelingen op de voet te volgen, gebruik makend van de Europese markt en technische know how. Of voor grotere bedrijven, zich opsplitsen in gedecentraliseerde eenheden, die slagvaardig kunnen reageren. Ontwikkelingshulp en Amnesty International horen niet in het onderhavige stukje thuis. Al draag ik beide een warm hart toe, het is mij onmogelijk op logische wijze "De konfektie in afbraak" te koppelen aan bijv. Amnesty International.

Maar belangrijker vind ik het in te gaan op het aspect van de ontwikkelingshulp. Geen academische prietpraat, maar wat zijn de feiten.

Overheden van ontwikkelingslanden scheppen gunstige voorwaarden voor investeringen (ook zij hebben monden te voeden).

Wat beogen die overheden ? Wel het volgende.

- Bestrijding van zeer grote werkloosheid (percentages van 20%, 30% zijn eerder regel als uitzondering)
- Het ontwikkelen van een gevoel van eigenwaarde.
- Het verkrijgen van know how in de ruimste zin.
- De ontwikkeling van kader, een eerste vereiste voor verdere industrialisatie
- Belastingopbrengsten via belastingafdrachten van de werknemers. (Veelal een nieuw element in het maatschappelijke systeem, maar van groot belang voor de mentaliteit en de ontwikkeling).
- Koopkrachttoename en bijv. bouwopdrachten injecteren andere bedrijfssectoren.

Het loonkostenniveau, beter is het te spreken van arbeidskostenniveau van een land in ontwikkeling past in het overall maatschappelijk, economisch beeld van dat land, net als in Nederland.

Is dat laag dan is dat een comparatief voordeel voor het betrokken land. In dit voordeel vindt de ondernemer een compensatie voor een gebrekkige infrastructuur of politieke instabiliteit etc.

Worden beider belangendiend, dan blijft men het langst bevriend. Met vriendelijke groeten,

(w.g.) L. Groenewegen

KONFEKTIE

afbraak in termijnen

Wij kunnen ons indenken dat een kledingdetailist als de heer Groenewegen zich wel een geërgd heeft aan de geringe marketingcapaciteiten van zijn Nederlandse konfektieleveranciers. Voor een detailhandelaar in kleding is bijvoorbeeld marktsegmentatie, het uitknobbelen op welke leeftijds-, welstands- en "mentaliteits"-groep je assortiment gericht moet zijn, een direkte noodzaak. En nadenken over andere verkoopmethoden en promotie is voor hem bijna dagelijks werk. Het is inderdaad verbaazingwekkend hoe weinig aandacht de meeste konfektie-producenten aan dergelijke problemen plegen te besteden, gegeven de zeer grote gevoeligheid van hun produkt voor mode-veranderingen. Wij hebben de indruk dat de meeste Nederlandse konfektionairs het oplossen van hun marketingproblemen voornamelijk aan hun afnemers en opdrachtgevers hebben overgelaten.

kortzichtig

Wij geloven echter niet, dat dit nu de enige en doorslaggevende verklaring van de neergang van de Nederlandse konfektie-industrie is geweest. Uit ons onderzoek is gekomen dat de kortzichtige arbeidsmarktpolitiek en het ontbreken van technische innovatie minstens even belangrijke uitingen van zwakte van de Nederlandse konfektionairs zijn geweest.

Want de heer Groenewegen heeft misschien wel gelijk als hij zegt dat die ondernemers zich te veel bezig

hielden met de prijsstelling van hun produkten, maar ook op dat terrein hebben ze veelal gefaald. Is het een oplossing voor de noodlijdende konfektie-industrie om bedrijven op te splitsen in "slagvaardiger" eenheden? Wij geloven niet zo in deze suggestie van het Perspektiefonderzoek, al was het maar omdat de tendens bij de meer succesvolle bedrijven als Macintosh juist concentratie en centralisatie is. Dat wordt onder andere veroorzaakt door de eisen die de geavanceerde apparatuur (vooral computers) stelt.

derde wereld

Op het punt van de Ontwikkelingshulp zijn we het volstrekt oneens met de heer Groenewegen. De Amerikaanse, japanse en nederlandse konfektionairs die bedrijven vestigen in ontwikkelingslanden, doen dat om van de goedkope arbeid te profiteren. Een aangezien arbeid nu eenmaal het goedkoopst is in landen waar de burgerrechten zijn ingetrokken, de vakbeweging verboden is en massale repressie plaats vindt van alles wat links is, vinden we de meeste konfektionairs terug in een heel bepaald soort ontwikkelingslanden. Diktaturen als Brazilië, Zuid Korea en Tunesië. Het "komparatieve voordeel" van deze landen is bereikt door onderdrukking. Zelfs als we dit (fundamentele) punt even ter zijde laten, blijft nog staan dat de bijdrage aan de ontwikkeling van produktiekrachten in een ontwikkelingsland, die buitenlandse konfektiebedrijven zeer gering is. Deze bedrijven worden op poten gezet met minime investeringen (gehuurde panden, tweedehands machines), maken produkten voor de westerse markt

op basis van westers textiel en westerse ontwerpen, gebruiken als arbeidskracht (zeer) jonge meisjes die nauwelijks of geen opleiding krijgen, en verdwijnen weer zodra de vakbonden er enige vaste grond onder de voeten krijgen.

Van de ontwikkeling van zelfstandige economische activiteiten, die grondstoffen van het land zelf gebruiken en de economie minder afhankelijk van het buitenland maken is dus geen sprake. En dat is wat ontwikkelingslanden nodig hebben.

Waar slechts aan de belangen der rijken werd gedacht, is reeds menigmaal met succes een revolutie voeracht.

Maarten van Klaveren,
Sander Kooistra.

het med. komitee angola Presenteert:

ANGOLA

KALENDER

Ter gelegenheid van de eerste verjaardag van de Volksrepubliek Angola op 11 november 1976 brengt het Medisch Komitee Angola een kalender uit. De kalender bevat 30 exclusieve, recente foto's, speciaal hiervoor geselecteerd uit nog niet eerder gepubliceerde opnamen.

De kalender geeft een helder beeld van het proces van de wederopbouw van het land, zoals de gezondheidszorg, het onderwijs, het werk aan die opbouw en - natuurlijk - van de strijd die tot de vrijheid heeft geleid.

De door ontwerper Hank van Faassen gemaakte kalender bevat 12 pagina's afwisselend transparante bladen met zwart-wit foto's. Door deze verrassende uitvoering zijn steeds twee bladen van het kalendarium tegelijk zichtbaar. Het formaat is 30 cm bij 43 cm.

Goed Doel

Niet alleen is deze kalender aantrekkelijk om aan vrienden of kennissen kado te doen, maar het kopen van de kalender betekent ook een ondersteuning van het werk van het Medisch Komitee Angola en de Angolese Volksrepubliek op medisch gebied.

De kalender kost f 6.- en kan besteld worden door f 8.- (f 6.- + verzend- en portokosten) over te maken op giro 23 83 300 onder vermelding van "Angola kalender" tnv penningmeester stichting Medisch Komitee Angola, Amsterdam.

Krekel van der Woerd Wouterse

Management consultants

is een bureau, dat zich bezighoudt met het helpen oplossen van problemen van ondernemingen. Geadviseerd wordt op directieniveau, soms individueel, soms in een klein multidisciplinair team.

De projecten betreffen veelal: analyse van ontwikkelingsmogelijkheden van een onderneming, marktstudies, financieel onderzoek, sectoraal structuuronderzoek, het doorvoeren van reorganisaties, invoeren van informatiesystemen, begeleiden of waarnemen van management, fusie, overname, samenwerking, opvolging, beëindiging. Het bureau telt ca. 20 man.

Thans is plaats voor

enkele jonge academici

b.v.: bedrijfskundigen, bedrijfseconomen of accountants met belangstelling voor:

- analyse van rendements- en winstcijfers van produktgroepen en/of ondernemingen,
- voorbereiden of beoordelen van investerings- en marketingprojecten,
- kwantitatieve analyse van economische branche-documentatie.

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met Ir.G.Prins of Jhr.Mr.J.M. de Jonge.
Telefoon 010 - 14 99 88, Weena 706, Postbus 20706, Rotterdam.

korrostrapondentie

Papervervangende werkgroepen

kwaliteit in discussie?

Korte reactie op het stukje "P.V. werkgroepen Inkomens" Nr. 49 door Piet Beemsterboer.

In een wat 'warrig' verhaal probeert Piet z'n teleurstelling over de papervervangende werkgroep. Piet ging met zijn werkstuk "De constante van Pareto" van start. Na dit hoogtepunt daalde het peil. Docenten, die er alleen maar hun tijd zaten vol te maken, weigerden het peil tot "Piet's - Peil" op te krikken. Een enorme teleurstelling natuurlijk. Ik geloof echter dat wanneer Piet de tijd had genomen om de werkstukken van de anderen goed te bestuderen en ook nog naar de docent had geluisterd, de curves, strepen en ongelijkheidsmaatstaven tot leven waren gekomen.

Ik denk dat dan ook een beter oordeel over het peil gevormd had kunnen worden. En wellicht was hem een teleurstelling bespaard gebleven.

Eddy Dau,
Deelnemer P.V.werkgroep INKOMENS.

Piet geeft antwoord de soep wordt niet zoheet.

Vlak voordat Rostra naar de drukkerij zou gaan bereikte de redactie (dus ook mij) de ingezonden brief van Eddy Dau; het leek mij het beste hier nu gelijk even op in te gaan. Ik moet zeggen dat de schrik me om het hart sloeg toen ik deze hardhouten bewoordingen naar mijn hoofd gegooid kreeg. Inderdaad kwam kort na mijn stukje P.V.Werkgroep inkomens op pag. 17 in Rostra 49 enige kritiek los (waaronder van Eddy Dau). Naarstig heb ik geprobeerd vooral aan Eddy Dau uitleggen wat m'n mening dan wel was, als dat niet uit het verhaaltje was te begrijpen. Na veel luisteren en begrijpend knikken - waarbij ik van mijn kant had toegegeven een wat rancuneuse stemming in m'n stukje te hebben laten

doorschemeren (hoewel dit beslist niet mijn bedoeling was geweest) - concludeerde hijzelf dat hij toch wel bewondering had voor het schrijven van een dergelijk stuk tekst. (!) Kortom dit is dus natrappen, terwijl de bal allang weg is.

meja koelpa

Wat ik hieraan verder nog wil toevoegen is dat mijn geruchtmakende stukje beoogde aan te geven dat niet de werkgroep of de werkgroepopleiding slecht functioneerde (in tegendeel), maar dat nadat de problematiek rond de inkomensverdelingen voor 100 % onder de loep was geweest voor mij duidelijk werd dat een en ander in de praktijk nog tot te onbevredigende benaderingen heeft gelid, en een pasklaar antwoord niet voorhanden ligt. Dit zijn resultaten waaraan ervaren beoefenaren gewend zijn, en hier moet ik dus nog aan wennen. Mijn verontschuldigen aan hen die mij verkeerd begrepen en begrip voor hen die mij verkeerd beschuldigden.

p.b.

uitgeverij pegasus

Fr.Engels

DE TOESTAND VAN DE ARBEIDERSKLASSE IN ENGELAND

===== 366 blz. gebonden f 6,90 =====

Binnenkort leverbaar

K.Marx/F.Engels IERLAND, EILAND IN OPROER

===== 250 blz. paperback ca. f 15,- =====

PLOEGENARBEID IN NEDERLAND

Sociaal-economische studie door de leden van de themagroep Noord Nederland

===== 160 blz. paperback ca. f 10,- =====

verkrijgbaar bij BOEKHANDEL PEGASUS
(en in de boekhandel)
LEIDSESTRAAT 25, ADAM
TEL. 231138

brinkman's

boekhandel

IN HET MAUPOLEUM

2^e ETAGE

Jodenbreestraat 23

kamer 2386 tel. 5254024

- J.S. Cramer e.a. (Red) - Relevance and precision;
from quantitative analysis to economic
policy
Samsom/North Holland 1976 f68,50
- W.Driehuis (Red) - Economische theorie en economi-
sche politiek in discussie.
Stenfert Kroese 1976 ca. f29,50
- J.G.L.M. Willems - Onderneming, bedrijfsleven en
maatschappij.
Stenfert Kroese 1976 ca. f47,50
- T.J.Kastelein (Red)- Adam Smith, 1776-1976; 200
jaar sedert the "Wealth of Nations"
Stenfert Kroese 1976 f24,50
- G. van de Walle - De geschiedenis van het economisch
denken
Kluwer 1976 ca. f74,-
- Statistisch Zakboek 1976 f12,50
- A.J. Butter - Loon naar werken? f20,80
- M. Schouten - De socialen zijn in aantocht; de
Nederlandse arbeidersbeweging in de
negentiende eeuw.
Van Genneep 1976 f29,50
- A.F. van Zweeden - Macht en tegenmacht; vergelijken-
de studie van de arbeidsverhoudingen
in West-Europa en de Verenigde Staten
Samsom 1976 f23,-
- R.Miliband - De staat in de kapitalistische mij.
Van Genneep 1976 f22,50
- P.Worsly - China op werkniveau
Van Genneep 1976 f28,50

EKONOMIE
GEOGRAFIE
PLANOLOGIE
SOCIOLOGIE